

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent minden könyvtárasnál kapható — az osztr. tartományok számára Szeleáni Gyógy-és kir. egyetemi könyvtárasnál, Bécsben, L. Stefánplatz 6.

Degré Alajos. Igy van jól!

Vig regény. Ára füzve 1 frt. Ara füzve 1 frt.

MAKROBIOTIKA

VAGY

HOGYAN HOSSZABBITHATJUK MEG ÉLETÜNKET

IRTA

Dr. HUFELAND KRISTOF VILMOS.

Dr. KLENCKE átdolgozása nyomán, fordította KEMENY FÜLÖP.

Ára füzve 1 frt. Vászonkötésben 1 frt 60.

TARTALOM:

Elméleti rész. A makrobiotika történeti fejlődése. — Az életerős és az életartam általában. — A növények életartama. — Az állatvilág életartama. — Az emberek életartama. — A tapasztalatok eredményei. — Az emberi életartam meghatározása. — Közelebbi megfigyelése az emberi életnek, legfőbb mozzanatainak, s magasabb és értelmi tökölyének befolyása az élet tartamára. — Egyes emberek életartamának különös alapokai és ismertető jelei. — Az élet hosszúságát előző különféle rendszerek vizsgálata, és az egyedül lehetséges, s az emberi életre érvényes rendszer megállapítása.

Gyakorlati rész. *Első szakas.* Az élet rövidítő tényezők. Ferde nevelés, — elkészítettség, — túllingerlés, fizikai és érzelmi elpuhultság. — Kicsapongás a nemlélvevényben, — a nemzési erő elpazarlása, — a fizikai és érzelmi önfertőzés. — A lelki erők túlfeszítése. — Betegségek, — ezeknek helytelen gyógykezelése, — erőszakos halálnemek, — hajlam az öngyűkösságra. — Tisztátalan levegő, — az embereknek nagy városokban összehúzóítóan való lakása. — Mértékletlenség az evés- és ivásban, — a finom konyha, — a szesz italok. — Élettróvidító kedélyhangulatok és szenvedélyek, — haláltól való félelem, — rossz kedv, — túlságos elfoglaltság, — semmittevés, — unalom. — A túlságosan kifejtett képzelőtehetség, — betegség képzelése, — érzékenykedés, — Mérges, úgy fizikaiak, mint ragályosok. — Az öreg kor s annak korai előidézése. — *Második szakas.* Élet-hosszító tényezők. Jó fizikai származás. — Észszerű fizikai nevelés. — Tevékeny és munkás ifjúság, — az elpuhultság kerülése. — A fizikai szerelemtől való tartózkodás az ifjú korban és házasságban. — Boldog házasság. — Az átvás, — Testi mozgás. — A szabad levegő, mérsékelt hőfok. — A falusi és kerti élet. — Utazás. — Tisztaság és a bőr ápolása, — vajjon a gyapju, vagy vászon fehérnemű ajánlatosabb-e? — Helyes étrend; — mértékletes evés- és ivásban; — a fogak ápolása; — orvosi étkönyv. — Leiki nyugalom; — meglehetősen; — élethosszító kedélyhangulat — és fogalkozásnemek; igazi jellem. — Kellemes és mérsékelt érzelmi és érzelmi ingerek. — A betegségek elhárítása és okszertű kezelése; — a különböző betegségek iránti hajlam felismerése, s az ez esetekben követendő eljárás; — az orvosi tudomány, s az orvos helyes felhasználása; — házi és uti gyógytár. — Életmentés szerencsétlenségeknél. — Az öregkor és kellő gondozása. — A szellemi és testi erők művelése. — A fenti szabályoknak a tesztervezet, vérmérséklet és életmód különböző volta szerinti alkalmazása.

ÉN, CSILLAG ANNA

185 cm. hosszú óriási Loreley hajammal, melyet az általam feltalált kenőcs 14 havt használata után nyertem, egyelőre szer, mely megakadályozza a hajkihullást, elősegíti a hajnövekedést és erősíti a hajbőrt, uraknál elősegíti egy teljes, erős szakáll növekedését, rövid ideig való használat után a hajnak, valamint a szakállnak természetes színt és sűrűséget kölcsönöz, és megújítja a korai szűléstől a legmagasabb korig. — Egy köcsög ára 50 kr., 1 frt és 2 frt. Székiúton naponta, a post. útján is megkapható, v. utánvéttel az egész világra.

Csillag és társa
Budapest, Király-utca 26. sz.

A LEGJOBB FOG- ÉS SZÁJVIZ

Dr. Ranimir szabadalm. fog- és szájvize, mely a magyar és szerb királyi az osztrák cs. kir. k. k. által hivatalosan megvizsgálva és szabadalmavá (patentirozva) van. — Egy legérősebb és minden tekintetben megfelelő kitűnő fog- és fogszívó, mely a legkellemetlenebb fogfájást is azonnal megszünteti és minden fog- és szájbaj, mind rheumat, skorbutot, parulást, kellemetlen szagot stb. gyökeresen gyógyít és eltávolít. — A Dr. Ranimir fog- és szájvize felhívta a kitűnő gyógyhatásával és általános elismert észszerűségével tényleg bármely más eddigi fog- és fogszívó, mely állítást megcáfolják a szenvedők számtalan hánytatkozatai és több állam kormányi szabadalmi. — Kapható közvetlenül (posta-utánvéttel) a Dr. Ranimir szimonyi főraktárból és a Kocsmester Tr. utóáruháza Budapestben. Ára 1 üvegnél 1 frt 20 kr. Dr. Ranimir, Szimony-Belgrád.

Gyár: **KÜHNE E.** Főraktár: Budapest, VI., Váci körút 21. 1887. jul. N. Palánka aranyérem.

Alakult 1856-ban. 70 első díj!!

ajánlja mint legjobb és minden igényeknek megfelelőbb, valódi Kühne-féle szab. „HUNGARIA DRILL” sorvetőt lezállított áron.

Vászárlásokat hikorlendő a vételmű mindig valódi Kühne-féle Hungaria Drill sorvetőt kérjünk. Rosták, árapatkozások, konkolyvasztót, kukoricaamorzsolót, mindennemű földművelő eszközök, takarmányt készítő gépek olcsó áron.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben éppen most jelent meg:

NAPLÓ-TÖREDÉK az 1849-iki menekülteket, internáltakat, különösen KOSSUTHOT ÉS KÖRNYEZETÉT ILLETŐLEG, Törökországban és az Amerikai Egyesült-Államokban. LÁSZLÓ KÁROLY-tól.

Ára füzve 2 frt.

Kossuth Lajos a szerzőhöz 1887 február 10-én intézett sajtókezű levelének hasonmásával.

Tartalom. *Első rész.* Törökország. Menekülés Törökországba. — Hogy bántak a törökök a magyarokkal. Alkudozások a menekültek kiadására. — Bem és többeknek a török vallású ártérése. — A török városok kinevezése, a házak építése módja s butorozása. — A haza menti kivándorlót osztrák gőzhajók küldetnek Widdinhez. — A török vallású tértek elszállítása Widdinből. — «Kürban Bajram» ünnepe Kossuth tisztelgése Ziah nasáinál. — Az át nem tért magyarok utazásának leírása Widdinből Sumlára. — Sumlában elszállásolás. — P. tábornok fondorkodása. — Osztrák bérgyilkosok érkezése Sumlára. — A török nyelv. — Újvízi tisztelgés Kossuthnál; lengyel és magyar istentisztelet. — Kossuth megérkezése Magyarországra. — A menekültek lázongása; P. tábornok gőgös viselkedése. — A porta küldöttje megérkezése. Alkudozások a belbellebeztől. — A Kossuthal mehetők névjegyzéke. — A belbellebeztől utazása Kutahia; elszállásoltasuk és életmódjuk. — Magyar istentisztelet a lakományban. — A Kossuth-keret. — Kossuth gyermekét érkezése Magyarországra. — Ujjában belbellebeztől érkezése. — A «Rahmán»-hét és «Bajram»-ünnepe. — Lajosnap és Kossuth gyermekei vizsgálja. — Kossuthhoz öt angol, francia és olasz vendég érkezett. — Kiszolgált török katonák elbocsátási ünnepélye. — Bem József altábornagy halálának híre. — A kutahiai magyar és lengyel fogoly-menekültek névjegyzéke és havi fizetése. — Újévi tisztelgés Kossuthnál. — Kossuth magyar telepet akart felállítani. — Bem érdemjele Kossuth kezébe küldetett. — Dembinszky tábornok elutazása Kutahia. — Ismét Kossuth-látogatás érkeztek Kutahia. — Keresztény halotti szertartás török lakományban. — A menekültek lázongása. — Jó hír az amerikai Egyesült-Államokból. — Ismét osztrák ügynökök érkeztek Kutahia. — Újjában aggodalmak. — A Kutahiaiban volt magyarok egy része szabadon bocsátott. — Oláh küldött és cserkeszek látogatása Kossuthnál. — Török vallásnép. — Házmán és Lóroty vádlása és magok igazolása. — Julius 4-dike Kutahiaiban. — Készülődés az Egyesült-Államokba menésre. — Gould Walter arcképe. — Az osztrák és a török kormány. — Török takarodó Kutahiaiban. — Hogy hagyta el Kossuth Törökországot. — Kossuth jutalma a hitességért. — Szabadulás Kutahia. — Kutahia leírása. — A kutahiai menekültek a Mississippinál hadihajók szálltak, azoknak névjegyzéke. — A törökök főidejele és ételük. — A törökök öltözködése. — Török társadalmi élet. — Bepillantás a hárembe. — A törökök étkezése. — Török menyegző. — A török nők házon kívül. A török lányok nevelése.

Második rész. Az Egyesült-Államok. Elutazás Törökországból New-Yorkba. — A spezziai öböl. — Kossuth Marselleben. — Kossuth Gibraltárban. — Kossuth Gibraltárból Angolországba ment és a Mississippinál Amerikába. — A Mississippinál a funchal kikötőbe érkezett. — Kossuth szigete. — Vihar az óceánon. — Vihar az óceánon ismét. — Megérkezés a new-yorki öbölbe és kikötőbe. — Hogy fogadtattak a Mississippinál érkezett menekültek. Ezek névjegyzéke. — A menekültek fogadtatása a városi hatóság által a városkötésben. — Leírás az «Irving house» hotelnek, melybe a menekültek szállásoltattak s hogy töltötték azok az időt a Kossuth megérkezéig. — A menekültek a new-yorki magyarok által bántalmazták. — Kossuth megérkezése a new-yorki kikötőbe. — Kossuth megérkezése New-Yorkba és fogadtatása. — A New-York városa által Kossuth tiszteletére adott «banquet». — Kossuth körútra indult az őt meghívó városokba. — Kossuth Philadelphianban. — Vasutoni utazás az Egyesült-Államokban. — Kossuth Baltimoreban. — Kossuth Washingtonban. — Kossuth fogadtatása a szenátorok házában. — Kossuth fogadtatása a képviselők házában. — Leírás a tisztelegése Kossuthnál. — Kossuth anyja halálának híre. — Kossuth Annapolisban. — Kossuth Harrisburgban. — Pittsburgba utazási kellemetlenségek. — Kossuth Pittsburgban. — Kellemetlen «intermezzo» Pittsburgban. — Kossuth Clevelandban. — Kossuth Columbusban. — Kossuth Cincinnatiában. — Szellemdézöngék. — Cincinnati leírása. — Utazás Indianapoliban. — Kossuth Indianapoliban. — Kossuth Madisonban. — Kossuth Louisvilliben. — Utazás Saint-Louisba. — Kossuth Saint-Louisban. — Saint Louis leírása. Utazás New-Orleansbe. — Kossuth New-Orleansbe. — Lunchy (oszeanna). — Methodistai istentisztelet. — New-Orleans leírása. — Utazás vissza New-Yorkba. — Megállás Mobilban. Utazás folytatása a megállás Montgomeryben. — A kis folyói gőzhajók leírása. — Utazás folytatása New-Yorkba. — Kossuth visszatért New-Yorkba. — Kossuth meglátogatta még Worcesteret, Bostont. — Kossuth Bostonban. — Kossuth ismét New-Yorkban. — Julius 4-dike New-Yorkban. — Kossuth elutazása Angolországba. — Kossuth elleni vád s annak megeazólása.

VASÁRNAPI UJSÁG

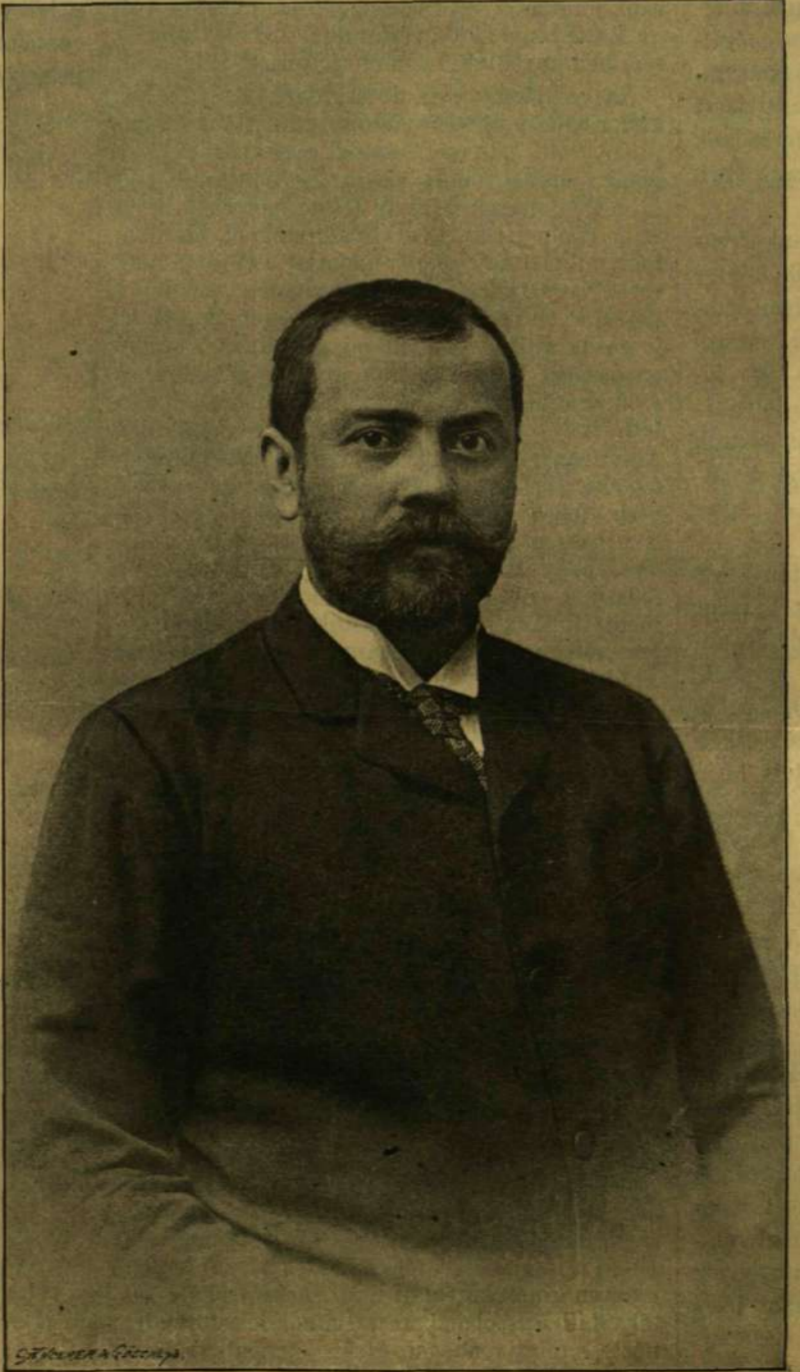
34. DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, AUGUSZTUS 21. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt. POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 frt. / félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt. / félévre — 3 • Külföldi előfizetésekre a postagal megátározott viteldi is csatolandó

BÁRÓ ATZÉL BÉLA.

MINDEN gondolkodó ember tisztában van az- zal, hogy hazánk a kultur-államok sorá- ban csak akkor foglalhatja el azt a helyet, mely őt területi nagyságánál, gazdag természetű segédforrásainál s lakóinak képessége- nél fogva megilleti, — ha a nemzetközi békés verseny küzdelmébe minden rendelkezésre álló erőnket belevisszük s ha a politikai insti- tuczióinktól várt hatást a társadala- lom ereje is céltudatosan hatvá- nyozni igyekszik. Hiába van szabad alkotmány, hiába jó belpolitika, ha a társadalom közönyös s a benne rejlő erőket szunynadni engedi. Amaz az eredményes államéletnek csupán a keretét szabja meg, a terét jelöli ki e megjelölt téren s az adott keretben az egészséges életpezsgés- t a társadalom erejének kell megte- remteni. E nélkül minden állami berendezés üres, holt forma marad.

Ennek az igazságnak élénk föl- ismerése volt az a rugó, mely e szá- zad második negyedében a legna- gyobb magyart és lelkes társait a társadalmi tevékenység fölébresz- tésére serkentette s velők azt a mozgalmat megindította, melynek gyümölcseit már a mai nem- zetek is élvezi. Elidegenedett leg- vagonosabb főurainknak vissza- honosításától, a nemzet szerve- egészébe olvasztásától kezdve a ta- karékpénztárakig és hitelszövetke- zetekig egész hosszú sorozatát le- hetne följegyezni annak a társa- dalmi tevékenységnek, melyet Szé- chenyi lángszelleme megindított, s melynek eredményei ez idő szerint hazánknak gazdaságilag milliár- dokra tehető, erkölcsi tekintetben pedig ki sem számítható tökélet- hozták létre a mellett, hogy egyút- tal még folyton termelő szervezetet is alkotnak politikai önállóságunknak is nem utolsó biztosítékává váltak.

BÁRÓ ATZÉL BÉLA. Koller Károly fényképe után.

számos középpont megalkotása volt, melyben a nemzet szellemi és anyagi erői találkozza- na s mint a szívből a vér, élettetőg és termé- nyítőleg kerüljenek vissza az ország testébe. Egy főváros teremtése, melyben tudomány, művészet és irodalom, tüke, kereskedés, ipar és gazdaság egyesülve az egész nemzetet átható szellemet terjesztessenek s a kultúra általános vívmányaira a nemzeti egység sajátos belyegét rányomják; egy főváros teremtése, melyben a külföld vívmá- nyai meghonosulva magyar jellegűek új ingert öltötenek, melyet büszkén mondhatnak a maga sajátjának a magyar s vonzóznak, kellemesnek találjon az idegen. Széchenyi sастekintete föl- ismerte mindjárt, hogy Budapestből nem volna nehéz ily országos középpontot teremteni, hogy magyar kulturintézetek: szin- ház, akadémia, iskolák, muzeum stb. vonzó ereje által a hazafiság olvasztó tüzeiben nem lesz lehetet- len akkor még tuhyomólag német lakosságát lassankint magyarrá áta- lakítani; fölismerte mindjárt, hogy e sivár homokbuczkák közé épült, akkor még inkább faluszerű város- ból kedvező fekvésénél, elragadó vidékénél s ritka természeti kin- cseimél fogva egykor még, kellő industria és tervszerű, okos fej- lesztés mellett olyan metropolis válhatik, melynek az idegenre is nagy vonzása lehet. Ha a Rákos ho- mokját megfogják s a sivatagon kerteket ültetnek a munkás kezek; ha a fejedelmi Dunán hajók raja jár, pusztító hullámait ellen védgá- tak támadnak; ha környékén a kies hegyeken nyári városreszek épülnek, ha kopár hegyei, melyek a török idők óta letarolva állanak, beerdő- sülnek; ha kedvezőtlen egészségi viszonyai közterek állítása, csator- názás és egészséges ivóvíz beszerzése által megjavulnak; ha a tüke biztos és jutalmazó elhelyezést találva, pa- lotaszertű köz- és magánépületek ál- tal a nyugati városok színvonalára emelik; ha minden szellemi és anyagi igény, még a kényelem és szórakozás igénye is, kellő és lehető- leg olcsó kielégítést találhat itten s elenyaszulni vagy legalább meg- apasztni sikerül azt a szomorú kül- lönbözöt, melyet ő, Széchenyi, oly fájdalmasan észlelt a nyugati nagy városok és Budapest között: akkor komoly honfui akarattal és kitartás- sal s a társadalmi erőnek a harezí sorompóba állításával Budapestből lehet még olyan város, a minőt az ő álmai rajzoltak hazafias lelke elé.

A BUDAPESTI KERESKEDELMI AKADEMIA

folyó évi szeptember hó 1-sején az V. ker., Alkotmány-utca 11. szám alatt fekvő új épületében **harmincegyedik évfolyamát** nyitja meg. Midőn ezt a **szűk és gyámok** figyelmébe ajánljuk, megjegyezzük, hogy az intézet célja: a kereskedő pályára **lévő fiatal embereknek az általános műveltség alapján a kereskedői hivatásra, még pedig ennek felsőbb ágaira is, minden tekintetben alaposan előkészíteni, őket nemcsak értelmi és szaktudományi, hanem erkölcsi és nemzeti irányban is nevelni, és még mielőtt a kereskedésbe lépének, az iskolától telhető- leg gyakorlati tekintetben is kiképezni. — A három évi tanulmányból álló intézet igazgatását, szerveztét, tantervét, a felvételi feltételeket tárgyzó **értesítőt** az igazgatóság kívánatra **bérmontesen** megküldi.**

Ugyancsak az igazgatóság készséggel ad felvilágosítást az intézetben fenn- álló és a **fővárosi kereskedő testületnek**, valamint az intézet vezelő **bizottsága** által alkotott **alapítványi tandíjmentes tiszteket** és a **tandíj- mentesség** elnyerését illetőleg.

Azon ifjak, kik az intézetben érettségi vizsgálatot tesznek, fel vannak joga- sítva, hogy **hadkötelezettségeket** mint **egy évi önkéntesek teljesíték.**

Az intézettel **egy évi kereskedelmi szaktanfolyam** áll kapcsolatban, olyan ifjak számára, kik gymnásiumi vagy realiskolai **érettségi bizonyít- ványt** vagy valamely szakiskolai **végbizonyítványt** nyertek, és tisztán a **ke- reskedelmi szaktudományokat egy év alatt** elsajátítani óhajtják.

Budapestben, (V. ker., Alkotmány-utca 11. sz.) 1887 augusztus 5-én.

A budapesti kereskedelmi akadémia igazgatósága.

Sok lett már is valóságga ebből az álomból. De még nem minden. Mostoha politikai viszonyok megakasztották Budapestet természetes fejlődésében; de a hatalmi nyomás csökkenésével mindinkább felszabadultak azok az erők, melyek Magyarország fővárosát ismét megindították a fejlődésnek azon a pályáján, a melyre Széchenyi szánta. A törvényhozás, az országos kormány, helyes politikai érzéktől vezettetve, magok adták a lehatalmasabb lökést a magyar főváros fölemelésére. Budapest, hová az ország távolibb vidékeiről hetekig tartott az előtt az utazás, ma egy hatalmas vasúthálózatnak a közép-pontja. A vasutak könnyű összeköttetésbe hozzák a középpontot az ország részeivel s egyes vonalak a külföld vasúthálózatába kapcsolódva, a művelt nyugat számára is könnyen teszik megközelíthetővé «fél Ázsiát», a hogy még hazánkat néhol nevezni szeretik.

Magyarországot politikai és gazdasági érdekei azonban kelet felé utalják. Az albánai és balkáni országok irányában Magyarország vezérszerepe van hivatva s arra, hogy ez irányban a nyugati kultúra közvetítője legyen. Egész törekvésünk arra irányult hát, hogy kelet felé is oly összeköttetésünk létesüljön, a minővel nyugat felé bírnak. Ez éven át tartó igyekezetünknek sikerült is végre, — dacára a félkész balkáni állapotoknak — a keleti összeköttetés létesíteni. Most már Európa leghatalmasabb vasutvonalát Párisból Szalonikiig és Konstantinápolyig Magyarországon vonul keresztül s Budapest e vonalnak a közepe tájára esik.

Magától érteték tehát, hogy a keleti csatlakozás rendkívüli fontossággal bír Budapest életében. Keletről és nyugatról mind Budapesten fog járn keresztül a sok utazó s ha ezek érdesnek találják a magyar fővárosban néhány napra megállapodni: az nagy előny hazánkra és fővárosára, nem csupán gazdasági tekintetben, hanem azért is, mert azáltal a külföld közvetlenül ismerkednek meg viszonyainkkal, melyeket eddig vagy épen nem, vagy félre ismer.

A keleti csatlakozások alkalmából élénk társadalmi mozgalom indult meg abból a célból, hogy Budapestet világvárosi vagy legalább olyan színvonalra emelje, mely az előkelő idegenekre vonzó erőt tudjon gyakorolni. Azok között, a kik a fővárosnak ily vonzó tulajdonokkal való felruházását beható tanulmány tárgyává tették s azok megvalósításán törekvésnek, kiváló szerepet játszik báró Atzél Béla, kinek arczképét ez alkalommal bemutatjuk.

Báró Atzél Béla a magyar főúri nemzedéknek azon tagjai közé tartozik, kik sokat utazva, sokat tapasztalva, lelkes buzgalmat fejtenek ki abban, hogy szerzett tapasztalataikat hazájok, különösen a főváros javára hasznosítsák. Legközelebb a keleti csatlakozás létrejöttének alkalmából terjedelmes emlékiratot nyújtott be a főváros tanácsához, melyben azokat az eszméket fejtegeti, melyeknek valóstíva által hazánk és fővárosa a külföld előtt ismertebbé tételét, annak érdeklődése felkeltetnek s nagyobb figyelem tárgyává válhatnak. A röpirat tele van egészséges s nem is nehezen létesíthető gondolatokkal, a javaslatokkal, a terveknek oly gazdagságával, hogy már ez maga is meggyőző arról, miszerint báró Atzél Béla is egyik legbuzgóbb híve Széchenyi István iskolájának s öntudatosan halad a nagy reformátor által megtörtött nyomon. A miben különösen igaz tanítványának bizonyul: az a látszólag kis eszközökkel nagy eredmények utáni törekvés. A mit a nagy magyar oly sikeresen oldott meg a lóversenyek meghonosítása által, melylyel főurainkat haza szoktatta, a lötenyészést hazánkban első rendűvé tette s nagybirtokosaink érdeklődését ez egy ág révén a gazdálkodásnak egyéb ágai iránt

is felkeltette: ezt veszi mintául Atzél Béla s a nagy célzt tartva szem előtt, az aprólékos eszközökre is kiterjeszti figyelmét, hol azokat a cél előmozdítására alkalmasoknak véli. Hol szűkebb, hol tágabb körben, de folyton agítál s villanyozza a nemzeti élet tényezőit s a mellett, hogy humanitárius, kulturális vagy nemzeti célokat mozdit elő, már azzal is hasznos missziót teljesít, hogy a közönyt a közügyek iránt lábra kapni, a közszellemet elernyedni nem engedi.

Daczára, hogy közhívatalt nem visel, hogy még képviselőnek sem lépett föl, olyan erőt reprezentál közéletünkben, a milyenhez hasonlora sokra volna szükségünk. Ha valamely nagyobb foladat társadalmi uton való megoldásra vár, az ő neve és tevékenysége biztosítja a megoldás sikerét. Buzgalma mellett, melynek önzetlensége adja meg legfőbb hatályát, kiváló érzéklet tanusit a kellő alkalom és pillanat megválasztásában, míg a módok eltalálásában rendkívül szerencsés keze van. Fényesen behizonyította ezt az öt év előtt a gyermekmenedékház czéljára tartott országos nagy népűnpen rendezésében; az általa hazai jótékony célokra rendezett ünnepek összes jövedelme megközelíti a száz ezer forintot.

Borosjenői báró Atzél Béla még most éli férfikora javát. 1850-ben született Aradmegyében, atyjának borosjenői kastélyában s szülőinek egyetlen fia volt, kik nevelésére kiváló gondot fordítottak, s eleinte magánnevelők által tanították, majd középiskolai tanulmányai befejezésére Pestre hozták föl, hol az egyetemet is végezte.

Nagyatyja, báró Atzél Antal, 1848-ig felváltva Bekés-, Torna- és Csanádmegye főispánja volt. A forradalom kitörése előtt leköszönt, és a magánéletbe vonult vissza. Nagyanyja, ennek neje, szül. lomniczai br. Skerletz Jozefa, nővére volt gr. Batthyányi Lajos, vértanúhalállal halt miniszterelnök anyjának, ki szintén Skerletz-leány volt.

Nagyatyjának egyik fivére, Atzél József, es. kir. kamarás és a Hessen-Homburg huszároknál kapitány volt. A lipsei csatánál megsebesült és a magán életbe vonult vissza. Később tagja volt azon küldöttségnek, mely József nádornak orosz születésű nejét hozta el Oroszországból. Ez alkalommal Vladimir-rendet kapott s 1845-ben halt meg. Nagyatyjának egy másik fivére, Atzél János (Atzél Péter, Aradmegye főispánjának atya) igen jó gazda volt. Az ő ménesei, gulyái, az ő mintagazdasági híresek voltak az egész alföldön. A szabadságharez elnyomása után mindent elkövetett, hogy őt nevezék ki császári biztosnak Aradmegye számára. Ki is nevezték. Ezt csak azért fogadta el, hogy az akkoriban Aradon székelő vérbíróság körmei közül minél többeket kiszabadíthasson. Sok száz embernek segített akkoriban, hogy megmenekülhessen. Működése igen áldásdús volt ama szomorú időkben, sok megmentett derek honfi áldásától kísérve, 1852. végén halt meg. Az alkotmány helyreállítása után Aradmegye közgyűlése elhatározta, hogy Atzél János életnagyságu arczképe aláírás utján megrendeltesse és a megyéhez disztermében a főispánok arczképei közt felfüggesztesse.

Báró Atzél Béla szépatyja, Atzél István, az említettnek atya, magyar királyi személynök, valóságos belső titkos tanácsos és a Szent István-rend keresztese volt. 90,000 hold földje volt s úgy ő, mint fiai igen sokat tettek a közügyekért Aradmegyében általában mi Aradmegyében középület vagy jótékony intézmény van, majd mind az öreg Atzélloknak köszönheti eredetét, a mint hogy az Atzélök közül többen évszázadok óta viseltek kiváló szerepet az ország történetében. Így Atzél István a mohácsi vésznel, 1526-ban, mint Pozsony megye főispánja és pozsonyi várkapitány esett el.

Báró Atzél Béla zsenge ifjkorának igen szomorú emlékei vannak. Anyja, született gróf Hungony Emilia, ki akkoriban Magyarország legszébb asszonyainak egyike volt, 1859 márczius 13-án a lángok martaléka lön és 17 napig tartó iszonyu kínok közt halt meg. A borosjenői kastély billiárdszobájában a kandalló előtt állva nézte, a mint vendégei, Atzél Péter, utóbb Aradmegye főispánja és báró Simonyi Lajos, utóbb közgazdasági miniszter billiárdoztak. A kandal-

lóban pattogott a tűz. Egy szikra a ruha ránczai közé esett. Senki se vette észre. Pár másodpercz múlva a ruha lángokban állt. A szerencsétlen nő szaladni kezdett. A jelenlők letépték róla az égő ruhát és szintén összegegettek kezeiket. Míg a cseledek vizet hoztak, már minden késő volt. Az atya, ki a katasztrófa idején távol volt s nejét végtelenül szerette, annak gyászos halálát annyira szívére vette, hogy búskomorságra esett, alig pár hónapra ennek halála után megbolyodott s két évre rá, 37 éves korában, mint tébolyodott meghalt.

Szülei halála után nagybátyja, báró Atzél Lajos lett a kora árvaságra jutott gyermek gondnoka. Ez a forradalom előtt a cuirassieroknál főhadnagy volt. A szabadságharez kitörvén, ő is átment a magyarokhoz, a Miklós-huszároknál kapitány lett s részt vett az egész forradalomban.

Atyjának két testvére közül sem Péter, sem Lajos meg nem nősülvén, báró Atzél Béla maradt a család főntartója, nőül vezén German György román bojár és szenátor leányát, Milán szerb király unoka-nővérét, mely házasságból három gyermekök született. Apósa, Sturza és Cantacuzéne hercegek Románia három legnagyobb földbirtokosai voltak. German szenator atya 1821-ben menekült Szerbiába, aztán Oláhországba, hol letelepedett. Albán származású volt s egyenest a Skander-bégctől vagyis Castriota György fivéréől származtatja magát.

Báró Atzél Béla azon az uton, a melyen megindult, még sok üdvös dolognak lehet kezdeményezője és létesítője. Akarata és tehetsége nem hiányzik hozzá. Mutatja ezt az eperjes-nagykároly-torockói lelegeetek s az alföldi vízkárosultak fölségelyezésére rendezett szentistvánnapi országos népűnpen is, melynek terve ő tőle került ki, s melynek sikeréért, fáradságát nem kimélve, üdülésre szánt idejéből több hetet föladozott s dolgozott annak előkészítésén szakadatlan, reggeltől estig, csak hogy az magasztos emberbaráti céljának megfelelő valódi országos nagy népűnpen legyen.

VIHAR ALATT.

Hajoljatok le, fák, porig! . . .
Eget sötét felhő borít.
Kavargva porgomoly rohan.
Mindent sodor, víz, bős roham.
Vihar süvöltve ront előt.
Magasa nyúló berezető
Felhőbe mossa homlokát,
S morogva rémes hangot ad.
Madár elűt, állat buvik . . .
Hajoljatok le, fák, porig!

Hajoljatok le, fák, porig!
Villám suhintva csapok itt
Lángpallosával, ágatok
Le porba hull, ha rácsapott . . .
Magas sudárt meghajvta tán
Kimélve lesztek bős csatán . . .
Villám ha sújt — gyilkos tüzét
Elszórja mind más helyre szét
És gyszab, bába nem borít . . .
Hajoljatok le, fák, porig.

Hajolj meg szív! vihar közelg.
Féld buzódik mind közelb.
Felhő borítja bús egéd.
Villám czikázva fenyeget.
Ne félj, ne félj . . . csak légy erős . . .
Viharban sincs elveszve hős.
Bár meghajol, mosolygva néz.
Körülte mint sikolt a vész.
Vihar lassankint elvonul . . .
Hajolj meg, szív, csak jámborul.

NE SÍRJ.

Ne sírj, ne sírj, ha szivedet
Durván gonosz kéz tépte meg.
Jónak, nemesnek sorsa az.
Hogy sérti, bántja durva gaz.

Te jó, nemes vagy. — én tudom . . .
Vidáman mentél utadon,
S orozva rád törének ök.
Terítve rád bús szemfedőt.

De látta Isten, s tudja mind
A szenvedést, a néma kint . . .
S áldó kezét kinyújtva rád,
Fejed' dicsfényvel vonja át.

DÖMÉNY JÓZSEF.

A NYIRI PAJKOSOK.

Történeti elbeszélés.

Irta SZOMAHÁZY ISTVÁN.

VI.

Ut a pusztaságon.

Éjfél lehetett, midőn Ujfalu mellett elhaladtak. A faluban mély csend volt; meg egy házőrző kutya ugatása sem hallatszott. Az emberek e jó barátjának hangja, mely olyan vigasztaló az éjszaka kietlenségében, egészen eltűnt innen. Csend, változhatatlan csend mindenütt.

Mikor a falu utolsó háza előtt is elhaladtak, a bokrok homályából egy fekete alak lépett ki az út mellé, egyenesen a Kalinka Vendel lovát megragadva.

— Ki vagy? kérdé a vezér, míg a lova üdten hőköl vissza, s a két hátsó lábára ágaskodott.

— Én vagyok! dörmögé valami basszus-hang. — De azért ne gázolj el, ha te is úgy akarsz!

Az bizony nekünk is jó ismerősünk: Alaghy, a «rex collegii». Az első deák a debreczeni kolégiumban. De jelenleg szintén cserben hagyta a műzsákát, hogy a «fegyverrel társalkodó Márs» szolgálatába álljon.

Bezeg most más dolga van, mint törvényt ülni és kalarábét vásárolni. Az első kém a Kalinka Vendel szabad csapatában.

— Ejnye te vagy az, Sámuel? szól a vezér. — Alig ismerek rád itt a sötétben.

— De a lovad se ám! dörmögé a vitez. — Majdnem agyon gázol a bolond.

— Hát merre jártál pajtás?
— Merre ám! Bizony nem a kollegium folyosóján.

— Nem találad-e meg a «nyiri pajkosok» csapatát?

— Már aztán miért ne találtam volna!
— Hát megvolnának? Tudod, hol tanyáznak?

— Hiszen azért kerestem őket, hogy megtaláljam. De most nincs idő a beszélgetésre, hanem kövessetek!

— És merre vagynak?
— Merre? Pihennek a jámborok. Egy kissé nyugosznak szegények. Itt táboroznak a tépei mocsárok között, hogy egy kis erőt gyűjtsenek.

Épen nyugalmra tértek, mikor elhagytam őket.
— Arany ember vagy pajtás. Nos hát kapj fel valahova és induljunk!

— Itt az én szekerem! kiabált Kósa hátulról. — Ide tessék letelepedni!

— Csakhogy nem árul el Kósa bátya, hogy éjszakáztam?

— Soha többé! kiabált a pedellus, míg ostorával a lovak közé csapkodott.

Ah! hogy földerült egyszerre mindenki arca e találkozás után. Kalinka Vendel egy perczre eltűnni érzé ama nyomást, mely eddig szívét fogva tartá s Pomarius uram egyre az Alaghy kezét szorítgatá. Kósa Benjámin vigan csapkodott lova közé s ezalatt egyre valami öreg betyár-nótát dudolgotott. Maguk a Kalinka Vendel szabad legényei is vigan topogtak paripáikkal s mindnyájan előre örültek az alkalomnak, midőn az átkozott «nyiri pajkosok»-kal találkozhatnak!

Ujalutól két-három órányira kezdődnek a tépei mocsárok, melyek a Kálló-ér partján terülnek el, hogy zombékos, süppedő talajjal feketlen ingoványokat képezzenek. Már hajna-

lodni kezdett, mikor a «szabad legények» csapata ideérkezett. A messze másolásokban már felébredt az állatsereg; a folyó habjaiból mindenem ismeretlen kiáltás hallatszott ide; s az egész természetben, a távol szürke ködében rejtélyes zsongás hallatszik: az ősi hajnalok zenéje. Az üde, hűs szellő egészen átjárta a legények tagjait, a mit csak a jó, öreg lengyelországi pálinka birt ellensúlyozni.

Mindeddig könnyű volt a járás; a sima, egyenes uton maguk is elügettek a paripák; de most gyakorlott vezetőre volt szükség a csapatnak.

A mocsárok között, a sás, a nád ingoványában csak nagyon kevés ember ismeri a járást, a mit csak egy-egy élenkebb színű virág jelöl, vagy a talaj másszínűsége. Köröskörül a virágokkal mosolygó táj a pokol kapuja; egy lépés s az ott járó egészen elcsúsz az ingoványba, melyből sehol sincsen menekülés. Ezek a szép, mosolygó mocsári virágok az örök semmivé létet utját jelölik; s a ki vidám hívásukat követi, az mintha csak a sellő mosolyának hinne, mely csalja-csalja a hívó embert a víz ismeretlen mélységeibe.

Itten már leszállt a «rex collegii» s maga vette át a vezetést.

De előbb Kósa bácsitól is el kellett bucsuzni, ki természetesen a világot sem vállalkozott, hogy részt vegyen az üldözésben. Aztán meg szerével ugymen lehetett járnai az ingoványok között. A rektor-professzor is lóra kapott fel; mert ő a világot sem akart elmaradni a kalandtól.

S az nagyon veszélyes ut volt. A járható ösvényt csupán egy-egy élenkebb színű virág jelöle, vagy a süppedő talaj színe, a mi a vezető előtt mind biztos utmutatóul szolgált. Köröskörül a feneketlen dágvány terült el; a mocsárok, tavak ismeretlen világa, a halál országa. A hangok, melyek onnan kihallatszának, ismeretlen állatok kiáltásai valának, melyeknek a beláthatatlan sás s a mocsár végtelensége szolgált lakóhelylyel.

A szürkületet lassanként az üde nap világa váltá fel; a köd elszlott s a Kalinka csapata szó nélkül, esedeseen bolyongott mind melyekben a mocsarak világába; egyik ló a másik nyomában, a hogy a vezető deák kijelöle. A mocsarak madarai is feltámadtak, a gém, a halászmadar s a távoli beka-bregekés felolvadt ezeknek bugó, méla kiáltásaiba s a távoli tavak vizének egyhangu zsongásába.

Egyszer aztán véget értek a dágványok, s a sáserdő közepén, mint valami sziget, emelkedett ki egy kis erdőcske, az egyedüli szilárd föld a mocsarak ismeretlenjében.

Itt megállt a csapat; a lovak mintha szobrokká változtak volna, s Alaghy hallgatva tette kezét ajakára: «Csend! Helyben vagyunk!»

A lovakat néhány pillanat múlva a fákhoz kötétek; a legények egymás mellé állottak s akkor ugyanaz a titkos mosolygás vonult át az ábrázatjukon, mint egykor régen, Debreczenben, mikor a Taracz Gergely házázt megostromolták.

De még a módzser is ugyanaz volt, a melylyel az erdőcske felé közeledének. Egy szót sem szoltak egymáshoz; halkán, lábujjhegyen jártak, mint a lég lovagjai, melyekről a gyermekkor regéi oly sok szépet tudnak mondani.

Egyszer aztán egészen beérték az erdőcskébe. S akkor ismét elmosolyodtak. A hajnal már egész üdeségében feltámadt s annak világánál kialudt tüzek nyomai látszának, s a fák alatt egy egész csoport rongyosan öltözökött patrióta szunnyadott, a «nyiri pajkosok» tiszteletreméltó csapata. Ezuttal ártatlanok voltak szegények, mert — aludtak.

— Talpra! kiáltá Kalinka Vendel s kiáltása az egész erdőben visszhangozott.

Ah! kicsoda láрма támadt erre a kiáltásra! Az egész gyülevész had egyszerre felébredt álmaiból. S a mint a Kalinka Vendel csapatát meglátták: egyszerre elveszték minden bátorságukat valami zürzavaros zsbongás hallatszott, rémült kiáltások zaja s eszeveszett futkározás lármája.

Ezuttal nem lehetett menekülniök! Maguk szaladtak be a kelepczébe. Köröskörül a nád, az ingovány, a mocsár; biztos halál, ha menekülni igyekeznek.

Kalinka Vendel összefonta a karjait s egyideig mosolygva nézte ezt a zürzavart. Aztán felemelte a kezét és intett; s mintha legényei csak azt várták volna, egyszerre ráveték magukat a csapatra.

Oh! ezek nem ilyen küzdelemhez voltak szokva. A halálos harez, az örök életveszély volt elemük. E küzdelem csak játék volt nekik. A gyáva és félnék gyülevész had perczek múlva kötözve hevert lábaiknál.

Akkor aztán meg lehetett tartani az inquisitiót. — Hozzátok ide a Kóczost! kiáltott Kalinka Vendel a legényeknek.

A Kóczos a «nyiri pajkosok» vezére volt; a köznép által a legjellemzőbb tulajdonságáról elnevezve. A haja és szakállja egészen benőtte az ábrázatát, s maga egészen annyiban különbözött a csapatától, hogy tán több rongy volt a ruháján, mint a többiekén.

— Nos Kóczos! kiáltott rá Kalinka. — Kivánunk-e ez egyszer igazat mondani?

— Isten engem úgy segéljen és az ő szentjei! ájtatoskodott a kalandor.

— Semmi esküvés! Igaz, férfias szó csupán. Nos hát ki volt az, a ki Debreczen városát foglyította?

— Debreczen városát?
— Ártatlan hajadonait elrabolta és rabságba vetette?

— Ah! Uram, hogy tettünk volna ilyeneket? Debreczen városát foglyítani! Ártatlan hajadonokat elrabolni! Mi, a kik a hazáért küzdöttünk!

— Hát nem ti tettétek?
— Trefálsz te uram! — esengett a Kóczos. — Nem vagyunk mi gonosztevők. A saját lelkiismeretünk a legszebb jutalma tetteinknek.

— De bizony, Kóczos, ne csitálj te most az ó-testamentumból, mert rossz időben teszed. Én ugyis elhiszem, hogy istenes emberek vagytok. De ha most az egyszer ki nem valljátok a tetteiteket: a lenyugvó nap már nem talál benneteket az élők soraiában.

— Hát végeztess ki uram! De azért ártatlanok maradunk.

— Az is jól van. Legények! Fel kell ékesíteni ezeket a fűcskákat!

A legényeknek nem kellett azt kétszer mondani; néhány percz múlva már egész sereg fa fel volt hurkozva s hóhér is találkozott.

— Nos Kóczos! Kivánunk-e még hallgatni? — szólott Kalinka mosolygva.

— Az úrban vagyon az én bizodalmam! — éneklé a gonosztevő a szoltárokból.

— De bizony az most nem segít meg, Kóczos! Legények! Fel kell magasztalni!

A másik perczben már a levegőben függött a haramia: s még folyton énekelte a szoltárokat. De mikor a hurkot is a nyakán érezte, egyszerre elhagyta az éneklést.

— Hát igazán fel akarsz akasztatni?
— Bizony ez egyszer igazán.

— S nem indít meg ártatlanságom?
— Ezuttal nem, Kóczos.

— Nos hát akkor vegyetek le, hadd be-szélék.

— No lásd fiam! szólott Pomarius, míg le-emelték.

Értekezésem papánál
Értekezésem papánál

Értekezésem papánál

A ki vesz
annak
lesz!

mondja a magyar
közmondás.

Mi nem mondjuk de levett kalappal kérjük;
vegyen mindenki.

A magyar írók és művészek
mint a „Segítség” kiadói.

— Hát legelőször is ki gyújtotta fel Debrecent? Kezdé el Kalinka Vendel az inquisitót.

— Azok bizony mi voltunk: felelt a haramia.

— Ki rabolta el a hajadonokat?

— De azt már nem tettük.

— Nem? Feleljünk megint egy kissé, Kócosos?

— Istenem! hát mindent akarsz tudni? szepegett a kalandor. — Nos hát mi vittük el őket. Csakhogy nem volt benne köszönetünk.

— És hol vannak most e hajadonok? dörgé Pomarius.

— Hiszen épen azért nem volt benne köszönetünk! Alig hogy Debreczen városából kiszaladtunk, Esztár táján még az éjszakán a szabad legények csapatával találkoztunk. Azok sokan voltak, mi kevesen; menekülnünk kellett. Az éj zürzavarában elvesztők szemünk elől a hajadonokat, kikre nem bírtunk többé rákacsnálni.

— S igaz ez? szólott Pomarius szigorúan.

— Mi voltunk azok, kik akkor Esztár táján megtámadtuk a »nyiri pajkosok«-at, szóla Kalinka Vendel. — S így az egész történet igaz lehet.

— Ti voltatok! szóla Pomarius. — Ismét ti, kiket mi tüzhálálra ítéltünk. S kik ez ítéletet avval fizették meg, hogy nemcsak Debreczen városát, de hajadonai becsületét is megmentették!

— Oh, atyám! rebegé Kalinka Vendel. — Ne emlegessék most az én dolgaimat. De Judith hova tűnhetett e zürzavarban?

— Én bizom az Istenben! szóla a rektor-professor. — Ki e bajból kimenté őket s az ártatlan hajadonok gyalázatát megakadályozta: az nem hagyhatta el őket e csapások után sem. Én hiszem, hogy visszavezerte őket Debreczenbe, s mire mi visszatérünk: szeretteinket is ott találjuk falaiiban.

S azzal kezét nyújtá a fiatal embernek.

Kalinka Vendel pedig megcsókolta e kezét. S e csók minden régi sérelmet eltüntetett. A fiu, a szerető fiu kécsókja volt ez!

Még azzap visszaindultak Debreczenbe. Az utakat már nem állotta el annyira az ellenség: a pusztaság már népesülni kezdett, s a kis csapat bátrabban haladhatott foglyival.

Mikor már csak két órajárányira voltak Debreczentől: Kósa uram egy dologért rimázkodott a rektor-professorhoz. Hadd lehessen ő az első, ki a visszatérés örömhírét megvihesse a városba.

— Hát csak menjen, vén bolond! dörmögé Pomarius.

Kósa uram nem várt több engedelmet; belecsapott a lovaiba s néhány perc múlva egészen eltűnt a porfellegen.

Alkonyodni kezdett, mikor a szabad legények csapata a város közelebe érkezett. Már messziről hallák a város összes harangjainak zugását.

— Mi lehet ez? szólott Pomarius.

Néhány perc múlva megtudták, mi az? Az alkony felhomályában ezer és ezer embert láttak, kik mind a közelgő csapat éljövének. Debreczen városnak majdnem összes lakosságát kizúdítá a pedellus.

S a mint közelebb jövének: még egyebet is látnak. A néptömeg között az elrabolt hajadonok jöttek a közeledők elé, elől Judith, a rektor-professor leánya, mellettük jött Sára asszony a pedellussal, kit a jó debreczeniek zöld galyakkal egészen elborították örömben.

— Leányom! rebegé Pomarius. — Édes jó leánykám!

Judith odabornult az atyjára. Zokogva, sirva csókolt meg az őz bajuszt. De mikor kibontakozott az ölésekből: öntudatlan, szenvedélyvel borult a Kalinka Vendel vállaira.

— Judith! kiáltá Sára asszony, ki még nem ismeré a történeteket. — Mit szól az atyád?

— Azt, hogy sohase hagyj el őt! rebegé a

rektor-professor. — Légy hü hozzá édes leánykám, mert megerdemli.

S azzal megindult a csapat. Elöl a »nyiri pajkosok« csapata, a Kalinka Vendel legényeitől körülfogva. Utánuk a végtelen néptömeg, a hajadonok, a rektor-professor és Kalinka Vendel. Kósa uramat úgy vitte a nép a vállán, s éljenztek, üdvözöltek és csókolták.

— Megjötték a gyerekeim! kiáltá a jó férfi.

De azért másnap már följelenté néhány deákat a direktornak, kik még késő este is az utczán botorkáltak.

Szegény Debreczen még azután is nagyon sokat szenvedett. Vérontásból, háborúk zajából mindig elég rész jutott számára. Csak századok tudták az átélte szenvedéseket megenyhíteni.

A krónikairó, ki e napok történetéről megemlékezik, sirva kiált fel a prófétafal:

«Oh! Úrnak szabályja, meddig nem nyugszol meg? rejtésd el magadat a te hüvelyedbe, nyugodjál meg és hallgass!»

De meg is felel rá magának:

«Miképen nyughatik meg? holott az Úr parancsol nekik, hogy Asakabna és a tenger partjára menjen: mert oda rendelte őket.»

Vége.

Debreczen város régi czimere.

A SZENT-PÉTERVÁRI RÉMURALOM.

(Golosine »Arisztokrácia Ruszkaja« című munkájából.)

I.

Kuropatkin gróf esete.

II-ik Sándor császár megölése után valóságos terrorizmus uralkodott Oroszországban, mely sokban hasonlított az 1789-iki francia forradalom lázas jeleneithez.

A tettesek azonnal megkerültek ugyan, de az orosz rendőrség tulajdon gyámoltalanságát azzal akarta takargatni, hogy a börtönöket színg megtöltötte mindenféle emberekkel, kiket aztán néhány hét múlva ismét szabadon kellett bocsátania. De gyakran roppant bakokat is löttek, és túlbuzgóságukban még az udvar leghivebb embereit is bebörtönözték.

A legnagyobb feltűnést azonban Kuropatkin gróf nyugalmazott tábornok esete okozta, kit Odessza mellett jóságán egész családjával együtt csak azért fogtak el, mivel azelőtt husz évvel háznál valami Perowski nevű ember mint kerteszt szolgált, miből aztán a böles odesszai rendőrség örök erejével az elfogott Perowskaja Zsófiával való rokonságot akart kisűtni, holott jól tudták, hogy a szerencsétlen nő atyján, Perowski ezredesen kívül a család többi tagjai rég elhaltak.

Kuropatkin gróf a merénylet elkövetésekor véletlenül Sz.-Pétervártól időzött, hol a testőrségnél szolgáló legidősebb fiát meglátogatta. Köztudomás szerint a császár halála után mintegy három hétig, az ég madarain kívül semmiféle élő lény Szent-Pétervárról el nem mehetett a

nélkül, hogy bőrig kikutatva, személyazonosságát utlevéllel, s tudja isten még miféle okmányokkal nem igazolta; de még az utczákon járó-kelő embereknek is igazolvánnyal kellett ellátva lenni, mert a számtalan czirkáló őrzéjartok minden embert feltartóztattak, kinek külseje ellen valami kifogásuk volt.

Mindezeket tudva, Kuropatkin gróf teljes egyenruhában, mellén számtalan rendjellekkel, a kormányzósg által láttaozott utlevelével, nyugodtan várta a vonat minden egyes kocsját átkutató csendőröket.

— Utlevélet kérem, tábornok úr! — kezdé a kocsiába lépő csendőrtiszt.

— Tessek — felelé a tábornok készen tartott igazolványát odanyujtvá, — de siessen, mert még ki akarok menni a coupé-ból, mielőtt a vonat elindulna.

— Sajnálom, de azt nem engedhetem meg, — volt a csendőr válasza, — az utlevelék megvizsgálása után senkinek sem szabad helyét többé elhagyni.

— Hogyan, nem szabad? — kiáltá fel a tábornok, — de én reggelizni akarok, ön pedig át fogja látni, hogy az valami természetes dolog. A csendőrtiszt katonásan tisztelegve elhagyta a kocsi, de midőn Kuropatkin tábornok utána szintén ki akart szállni, a coupé ajtaját zárva találta.

Minden dörömbölés és láрма daczára, senki sem akarta az ajtót felnyitni, mire aztán nem-sokára a vonat el is robogott.

Hallatlan dolog — ordita Kuropatkin egyik utitársához fordulva — hát ki látta, hogy az embernek még az evést is megtiltják! Ez már több a soknál; mihelyt Odesszába érek, azonnal panaszt teszek a kormányzósnál, s majd meglátom, nem kapok e elégtételt?

Hasonló dörmögések közt eljárt az idő, s mire a vonat a reggeliző állomáshoz ért, az öreg az utitársával, ki őt finom bordeaux-ival és hideg sülttel megkínálta volt, élénken megbeszélte a szt.-pétervári szomorú eseményeket s többek közt felemlíté, hogy egykori kertészét szintén Perowskinak hívták.

Néhány óra múlva a kedélyes utitárs, ki mint S. orvostudor Kievből mutatta be magát, kiszállt és Kuropatkin nagyon is ingerlékeny hangulatban a hosszú utat Odesszáig megtette anélkül, hogy valakivel csak egy szót is váltott volna.

Már előre örült a kellemes otthonnak, mely őt az unalmas s annyi bosszúsággal járó ut fáradalmairól bőven kárpótolni fogja.

Az állomásnál nagyon feltűnt neki, hogy utlevelét azonnal elvették, míg a többi utasokét a megerkezés órájával röviden láttamozták.

Házához érve, mindent zárva talált, többszöri csemetésére a kaput senki se nyitotta ki, míg véletlenül közelebb lépve, azon három pecsétet vett észre, melyen rövid megzsemlés után a rendőrség fatális köriratát ismerte fel.

A tábornok hamarjában nem gondolt egyebet, mint azt, hogy távolléte alatt valami szerencsétlenség történt, s azért rögtön sógorához, P. államtanácsoshoz hajtottat, kinek a történetéről bizonyára tudomással kellett birtania.

Midőn a lépésőn felsietett és sógora lakosztályához ért, az egész család sirva nyakába borult. Az első meglepetés után végre nagy nehezen megértette, hogy nejét és három serdülő leányát azelőtt négy nappal a kormány börtönébe kísérték, mintán előbb az egész házat a legutolsó zugig kikutatták.

E szomorú és meglepő hír hallatára Kuropatkin teljesen elvesztette nyugodtságát, s a legkülönbözőbb gondolatok váltották föl egymást agyában, többek közt az is, hogy hátha leányai, kik Párisban neveltettek, valami nihilista csabító szavára hajtvá, becsületes nevét kompromittálták. Diszgyenruháját magára öltve, azonnal a kormányzóhoz sietett, hogy magát a további teendők iránt tájékozhassa, illetőleg családjá kizabadítására a kellő lépéseket megtehesse. Pahlen gróf, ki nem régen Sz.-Pétervárról, a híres III-ik osztály keretéből Odesszába került, avval a kijelentéssel fogadta Kuropatkit, hogy felsőbb parancs következtében utasítva van őt elfogatni, emélfogva adja át tüstént kardját és jelentkezék a főbörtönőrnél, mi mindenesetre sokkal jobban veszi ki magát, mint ha fegyveres kísérettel a börtönbe kerülne.

A tábornok, ki az orosz zsarnok-rendszert jól ismerte, nem akart arra alkalmat nyújtani, hogy ellentmondás vagy epés kifakadások által a maga és családja helyzetét még inkább súlyos-

bitsa, negyven éven át becsülettel viselt kardját oly megjegyzéssel adta át a kormányzósnak, hogy személyére nézve magát minden tekintetben ártatlannak érzi s reméli, hogy az egész felreértésen alapuló esemény nem sokára kielégítő megoldást nyerend.

Akkoriban Odesszában mindenki csak a Kuropatkin család esetéről beszélt, a nélkül, hogy a rejtélyes ügyben a legcsekélyebb felvilágosítást adhatott volna. — P. államtanácsos azonnal felismerte a helyzet komoly voltát s a legközelebbi vonattal Szent-Pétervárra sietett, hol hosszas utánjárás nyomán végre megtudta, hogy a Kuropatkin család a czárgyilkos Perowskaja Zsófiával való összeköttetés, ennek valami férfirokora révén, terheli, s ily formán nagyon nehéz lesz a per befejeztéig a vizsgálati fogság megszüntetését elérni, sőt még azt is értésére adták, hogy sokkal célszerűbb és hasznosabb leend magára és az egész ügyre nézve, ha a dolgok lefolyását békességben vezérja. Ily körülmények közt nem is maradt egyéb hátra és P. azonnal visszasietett Odesszába. Itt meghallotta, hogy Kuropatkiné halálos beteg s a börtön kórházában fekszik, hogy a tábornokon őrzéjartok rohamok törtek ki s végre, hogy a három leány közül az egyiket, kinek szívét a szerencsétlenség megtörte, azelőtt három nappal eltemették.

A felségárulási pert most annyival inkább is be kellett szüntetni, mivel nem sokára Kuropatkiné is meghalt s a fegyencek temetőjében találtá a sírját, a tábornok a tébolydába került, a két megmaradt 13 és 14 éves leánya pedig szülei elvesztése miatt buskomorsóba esett.

És ez mind azért történt, mivel, a miként említettük, vagy huszonkét év előtt egy Perowski nevű muzsik Kuropatkin kertjében kapált s II. Sándor császár megölésében közvetve egy Perowskaja Zsófia nevű nemes urhölgy részt vett!...

II.

Dolgorucki Fedor Konstantinovics herceg.

A Dolgoruckiak családja nagy szerepet játszik Oroszország történetében, habár annak tagjai nem mindenkor váltak diszre a híres névnek.

Dolgorucki Fedor Konstantinovics herceg ezredes, mindvégig híres volt arról, hogy az egész hadseregben nevének pusztá felemlése felemelő vagy — dühvel tölté el a katonákat.

Inkermannál mint fiatal hadnagy vakmerő bátorságával magára vonta az egész hadsereg figyelmét, s 23 éves korában Dolgorucki ezredes egymaga neki ment a török nizamoknak, midőn ezrede a rohamnál eseren hagyta. Hét Winchester-golyó roncolta szét testét, de azért három hónap múlva harezkeszen vonult be, épen a san-stefanói béke megkötésekor.

Azóta csakis ezredével foglalkozott, a mennyiben a legénységet éjjel-nappal zaklatta s örök erejével csupa Suarovokat akart belőlük nevelni.

Kostroma tartományban, Zimmaja nevű kis városban, mely a liggatnyán kívül nagyobb épülettel nem igen bírt, az őly hatalmas főúr, mint Dolgorucki herceg, mindenkinek parancsolt, s nem sokára az egész lakosság valóságos katonai fejelem alá került.

— Hallod-e Maxim Stepanovics? — szólítá meg a herceg Zimmaja legtekintélyesebb kereskedőjét, ki évenként 5–6 millió rubel áru vágómarhát küldött Szent-Pétervárra. — hol vannak leányaid, miért nem jelennek meg rendesen a sétatéren? Annak a majomképű fiadnak pedig megmondhatod, hogy ha még egyszer cizillenderrel fejen élmebe talál jönni, füleit levágtatom.

— Hallom, feleséged vén napjaira zongoráznai tanul attól a madárjésztó német governante-től, nézzen inkább malaczi után.

A szegény Maxim Stepanovics levett főveggel, alázatos képpel hallgatta a herceg többi dorgálását s még akkor sem mert helyéből mozdulni, mikor az már régen háttal fordított. — Hasonló kitüntetésben részesültek még a városi pristav, az orvos és a gyógyszerész, kik véletlenül elébe jöttek.

A laktányában nagy dolgok készültek. Egy szegény újoncz, a feletti bujában, hogy hazulról rossz családi híreket kapott, leitta magát s mámoros fővel altisztjével összekapván, ezt megverte.

Dolgorucki, kinek erről jelentés tétetett, retentő példátul elrendelte, hogy az újoncz az egész ezred jelenléteiben megbotoztatván, husz évre valamely ázsiai fenyítő századhoz beosztassék.

Az embertelen ítélet végrehajtására a nap ki lévén tűzve, az ezredes különös jó kedvében elhatározta, hogy Zimmaja lakosait e látványban részesítendő, miért is megparancsolta, miszerint az ezred a város nagy piaczn sorakozva a mel-lék-utczákból mindenki a végrehajtási négy-szögbe szorítson. A parancs betűszerint teljesítve lón s nem sokára a város nagya-apraja részint nevetve, részint káromkodva a durva katonaság által formált négy-szögbe volt szorítva.

Az elítelt újonczot nehéz vasban vezették elő, s miután az ítélet még egyszer felolvastatott volna, megkezdődött a »battog« iszonyú büntetése.

A »battog« vagyis botfenyítésből 60 ütés mindenkor halált okoz, és nincsen ember, a ki ezt kibírná.

Ez alkalommal 100 battogra szólott az ítélet, vagyis kettős halálra.

A szerencsétlen ember cleinte fájdalomában felordított, de már a huszadik ütésnél elájult, s mire százig érték, már csak egy életelen húst-meg hevert a padon.

A hullát gyékénybe takarva egyesesen a temetőbe vitték, hol minden további ceremónia nélkül elásták.

Dolgorucki vad nevetéssel felhívta a síró és zokogó nőket, hogy azon esetre, ha a most kiérdemelt büntetését vett katonát nagyon sajnálnák, jó lenne sírjára koszorukat rakni. Végre a borzasztó jelenet után az emberek elbocsáttak s az ezred vig zenezsával a laktányába vonult.

Másnap a szegény áldozat sírján száz meg száz virágkoszoru volt felhalmozva, mi Dolgoruckit oly dühbe hozta, hogy a temető őreit félgyagyonverette.

Ezen s több efféle embertelenségek híre végre II-ik Sándor császár füleibe is eljutott, ki daczára annak, hogy a Dolgorucki-családdal szoros összeköttetésben élt, oly meghagyással küldte egyik hadsegédét Zimmajába, hogy a történetekről kimerítő tudomást szerezzen.

Ámde mire az megtörtént, a Nemezis utolérte a szivtelen embert.

Dolgorucki többnyire egyedül szokott reggelentek a városon kívül fekvő gyakorló-térre lovagolni s többnyire az ezred szabadban lévő sütökemenceit is megtekintette.

Egy napon a herceg paripája gazdája nélkül jött vissza a laktányába.

A felügyelő tiszt rögtön riadót fuvatott s mindenféle tisztok vezetése alatt őrzéjartok indultak az ezredes felkeresésére.

Két napig mindenütt hiába keresték, míg végre kenyérsütés alkalmával a herceget tökéletesen megsülve az egyik kemenczében megtalálták.

Miként jutott oda, azt soha sem lehetett kideríteni, s a császár hadsegéde csakis Dolgorucki halálát jelentheté urának.

PETROV, BOLGÁR HADÜGYMINISZTER.

Koburne Ferdinánd herceg végre eldőlés elé vitte az egy év óta függőben levő bolgár ügyet. Elfogadta a szobránye által neki följajlott trónust s e hó 10-én el is indult elfoglalására, a nélkül, hogy akár a porta előzetes megerősítését, akár a hatalmaságok elismerését bevárta volna.

E határozó lépésének első következése természetesen az eddig fonnállott provizoriumnak megszűnése lesz. A Sándor fejedelem által kinevezett regensség s az ez által alakított miniszterium tagjai visszaféleknek s az állami teljhatalom összes aigait az új fejedelem egyesíti kezében. Uj szobrányét hiv össze, mely fejedelemmé választását megerősítve, Oroszországnak az eddigi nemzetgyűlés törvényessége ellen emelt kifogásait eloszlatja s új kormányt alakít, melyben valószínűleg a bolgár oroszbarát párt is képviselve lesz, sőt nem lehetetlen, hogy a császár jó indulatának megnyerése kedvéért orosz tábornokot nevez ki hadügyminiszternek.

Mindezekre a hozzávetésekre megadják a választ már a legközelebbi napok. Bármiként forduljon is a dolog, érdekességéből semmit nem veszít az a közlemény, melyet lapunk Petrov, ez idő szerinti bolgár hadügyminiszter arczképének

PETROV, BOLGÁR HADÜGYMINISZTER.

kiséretében a bolgár vezérőrkörökhöz igen közel álló kézből közzététel végett kapott s mely a bolgár kérdést előtűntünk sok tekintetben új oldaláról világítja meg.

E fölötté érdekes közlemény magyarul írva küldetett be hozzánk s némi nyelvi hibáját kivéve, változatlanul közöljük, noha a Battenberg Sándor fejedelem elleni averzio kissé éles és szerintünk nem is teljesen elfogulatlan kifejezést talál benne.

Az európai sajtónak részint őszinte, részint azonban torzított nyilatkozatai is tanúságot tesznek róla — így szól a közlemény — hogy a bolgár nemzet bizonyos érdekes zajjal lépett föl a politikai színpadra. A szokatlan és váratlan fordulatok mindig általános érdeket szoktak keltetni. Már pedig sem jó barát, sem ellenség el nem tagadhatja, hogy a fiatal bolgár állam harczmodora mindent fölülmul, a mit egy századokon át elnyomott maroknyi néptől várni lehetett.

A megrögzött ósdi gondolkodásnak nehezére eshetik élvezetet találni egy életerőtől megízelt fiatal nemzet túleleven mozgékonyságában. Hiszen még a szűkebb családi körben is tapasztaljuk, hogy annak érettebb, élemedettebb tagjait idegessé teszik az ifjabbak ficzkandósai. Ne feledjük el azonban, hogy az ifjúság a jövő. A ki ezt fontolóra veszi, nem lesz nehezére kibékülnie a bolgár új államélet olytán jelenségeivel, melyeket lehet, hogy meggondolatlanságoknak tekint a megrögzött észlelet.

Normális viszonyok között mindenesetre szokatlan egy jelenség s talán kicsinylő mosolyt is provokál egy olyan fiatal hadügyminiszter, mint jelenleg a bolgároké. A történelem arra tanít, hogy egy ily fontos hivatást csak azok tudtak sikeresen betölteni, a kiket vagy hosszas szakbeli szolgálat, vagy magas születés, rang és összeköttetés, vagy végre valamely lángeszű roham segítettek reá. E három föltétel közül a két első egyáltalán nem illeti Bulgária hadügyminiszterét. Szegény sorsú egyszerű polgár s katonai szolgálatnak életének összes éveit sem tennének ki nagy időt.

De még annyit sem mondhatni róla, hogy valami feltűnően csibő külsővel vagy Boulanger-szerű reklám-géniellel volna fölrüháva. Sőt ellenkezőleg, inkább szerény és tartózkodó és mégis hadügyminiszter! Hogy magas állását megmagyarázassuk magunknak, nem marad egyéb föltevés, mint az, hogy nagyon fiatal kor daczára rendkívül katonai képzettséggel és tulajdonokkal kell birtania, ha csak nem akarjuk elfogadni azt, hogy pusztán a vak véletlen emelte ily magas s a jelenlegi viszonyok között Bulgáriában különösen fontos polczra.

Lehet, sőt valószínű, hogy a nyugati közvélemény ez utóbbit lesz hajlandó fölteni. Mi azonban, — folytatja a közlemény írója, — mi, a kik Petrov őrnagyot kis gyermekkorától személyesen ismerjük, kiknek alkalmá volt életének folyását, fordulatait husz év óta közvetlen közelből kísérni figyelemmel, — mi nem vallhatunk egye-

bet, mint azt, hogy a «legfiatalabb» bolgár miniszter egyes-egyedül rendkívüli, habár kevésbé lárnás hadi képzettségének és katonai tulajdonságainak köszönheti, ha a bolgár nemzet bizodalma ily fényes módon nyilvánult iránta.

Petrov őrnagy soha sem tartozott az u. n. «streber» közé. Nem kereste a hatalmasok kegyét. Sőt az innen eltávozott fejedelem majdnem durva módon taszította vissza őt s nem tudni, miért? feltűnően kicsinylőleg viselte magát iránta mindaddig, míg a körülmények kényszerítő hatalma egy igazi katonát követelt a hadügyek élére, egy katonát, kinek hidegvérűsége a veszedelemben, gyors áttekintése a bonyodalomban és fíradhatatlan tevékenysége mindenkor az összes tiszt karban egyhangú elismerésre talált. Akkor, természetes, egy névleg figuráló főparancsnok, mint Battenberg Sándor, az ideges nemzet kívánatával szemben nem tehetett egyebet, mint meghajolni s a hadjáratnak egész komoly terhét arra a fiatal hősré ruházni át, kit azelőtt egy nyájas pillantásra is alig méltatott.

E hadjáratban, melynek ő volt lelke, volta-képi intézője, Petrov őrnagy fényesen tett ki

után besoroztak a kadétek közé. De már itt is kiderült, hogy a szelid, de határozott, lelkes, de higgadt fiatal emberben nem közönséges katonai tehetség rejlik s csakhamar el is küldték a szeptérvári katonai akadémiába. Itt is hamar magára vonta tanárai figyelmét s bár vele együtt más bolgár ifjak is ugyanakkor végeztek a tanfolyamot: Petrovot, a még alig serdülő ifjat ismerék el a legkitűnőbbnek valamennyi között.

Hazatérve a bolgár hadsereg tiszt karának egyik legkiválóbb tagja lett s daczára annak a mellőzésnek, melyet Sándor fejedelem részéről tapasztalnia kellett, gyorsan emelkedett a tiszt rangfokozatokon s a Szerbia elleni hadjáratban, melyben neki döntő szerep jutott, fényesen igazolta a hozzá kötött reményeket.

Petrov inkább alacsony, mint középterműt, de szabályos és teljesen katonás alak. Arca vonzó, nyájas, szemé beszéd közben különös fényben villogó. Szelid külseje alatt azonban törhetetlen erély és vas-akarat lakik. Magas állásának, külső megjelenésének, alig látszik birni tudatával, mindenkiel szemben előzékeny és igénytelen, mint bármely közpolgár s szívesen segít, a hol

vért ontott már szabadságáért, mindig rokonszenvébe fogadta a szabadságukért küzdő népeket. Petrov, mint Bulgária szabadságának már eddig is egyik első, s ha fiatal korát tekintjük, jövőre bizonyosan még elszántabb harczosa, megérdemli, hogy e rokonszenvenek kiváló mértékben legyen részese.

EGYVELEG.

* A bakteriumok száma a magasabb helyeken fokozottan apad. Mivel egy-egy köbméter levegőben a következő mennyiségeket találta: a Rue de Rivoli-ban 55,000-et, a montsouri parkban 7600-at, a thuni Bellevue hotelben (560 méter magas) 600-at, a thuni tó felett 8-at, 2—4000 méter magasságban már egyet sem.

* A legpusztítóbb ragály a XVI-ik században dühöngött «fekete halál» volt. Megközelítő számítások szerint mintegy 70 millió ember vesztett el ez irtózatos betegségben, ebből Kínára esik 13, Európára mintegy 25 millió.

* Dynamit-hajót épített az Egyesült-Államok kormányja egy philadelphiai hajógyárban. A hajó 230 láb hosszú s 26 láb széles lesz, 4 gőzgép van rajta

Roskovics Ignác tervvázlata után rajzolta Dörre Tivadar.

HAT-ÓKRÓS DISZFOGAT A SZENT-ISTVÁNNAPI NÉPÜNNEPÉLYEN.

magiért. Kierdemelte a babékoszorut s meglepő sikereiért az egész nemzet helyeslése mellett a hadügyminiszteri tárczát nyújtotta neki a bolgár hadsereg.

Neki is vannak ellenségei, de melyik szereplő férfi mondhatja ma Bulgáriában, hogy neki nincsenek? Majdnem bizonyos, hogy a legközelebbi fordulat az ő kezéből is ki fogja ragadni a miniszteri tárczát. Tény azonban, hogy ha lépés jelenlegi, állásáról azért ő marad az továbbra is, kire a bolgár hadsereg bizalommal és lelkesedéssel tekint.

Petrov őrnagy és hadügyminiszter jelenleg 26 éves, Sumlában született s ott is járt iskolába, s az összes tantárgyakban, de különösen a matematikai ágakban oly feltűnő előhaladást tett, hogy még elő tanárai ma is mint tüneményt emlegetik. Iskolai alaptanulmányai körülbelül egy hat gimnáziumi osztályt végzett tanulóéának felelőnek meg, ha magániszkolákban s éles esze mesze nem emelnek föléje a teljes gimnáziumot végzeteknek is. Ő nem fejezhetette be a középiskolát, mert kiűtött az orosz-török háború, melynek lefolyta után Petrov is egyike lett az új tisztjelölteknek. kiket alig hat havi tanfolyam

tehetségében áll. Anyanyelvén kívül tökéletesen beszéli az orosz és francia nyelvet is.

Az ellenzéki orosz párt szemére veti, hogy ő neki módjában lett volna a ruscsuki kilenc «vértann» kivégztetését megakadályozni s még sem tette; pedig legjobb barátja, az ifjabb Panov is köztük volt. De épen ez mutatja a fiatal hadügyér szilárd, rendíthetetlen jellemét, mely a közügy érdekének a leggyöngédebb személyi érzelmeit is alá rendeli. Az idős Brutus is hasonlókép cselekedett. Ha ez hiba, akkor Petrov hibás. De törjön pálezzát föltötte az, a ki e heves, rohamos és veszedelmes lázadások alkalmával több józanságot és lelkesebb honszeretetet tanúsított nála. Nem volt ő a Battenberg embere! Sőt biztosan tudjuk, hogy nem is szívelhette e «gőgös németet», a mint hogy alig is van bolgár — s e tekintetben rosszul van informálva a nyugati közvélemény — a ki ösztintén ragaszkodott volna személyéhez. Petrov sem a Battenberg személyéért harcolt, hanem egyes-egyedül az e személyhez akkor kötött eszmét: hazájának Oroszországtól való függetlenségét védte, a mint védi most is, és védni fogja mindig.

A magyar nemzet, mely századokon át anyyi

3200 lóerővel s főalkatrésze acél. A «Destroyer» (Romboló) nevű hajón 7 vontóruha s 3 dinamit-ágyú Zalinsky hadnagy találmánya szerint. A dinamitágyúk 60 láb hosszúságúak, hátulról töltik meg 400 font dinamittal, melyet egy bombában levő villamos telep robbant fel, magát a bombát sürített levegő löki ki. A szakértő vizsgálat szerint ez lesz a legretentesebb hadi hajó a világon, mely képes lesz messze távolból teljesen megsemmisíteni a legerősebb páncélhajókat. A hajónak egy év alatt el kell készülnie.

* Az északi sarkhoz léghajón akar utazni egy chicagói feltaláló. Igen komplikált szerkezetű léghajót talált fel erre a célra, s a ki 4000 forintot áldoz, személyesen vagy helyettese által teheti meg az érdekes utat. Jovis francia léghajós az atlanti oceanon akar átmenni egy léghajón, melyen három évig dolgozott. A léghajó 2¹/₂ nap alatt tenné meg az utat s három személyt elbírná.

* Az orosz birodalom a szárazföld egy hetedét s az egész földgömb felületének 1/3 részét foglalja el. Lakosainak száma a 200 milliót jóval felülhaladja, úgy, hogy minden 8 másodperczben születik egy gyermek s minden 11 másodperczben van egy haláleset. Ez a lakosság s jelenlegi népesedési viszonyok szerint mintegy 60 év múlva lesz kétszer anyyi.

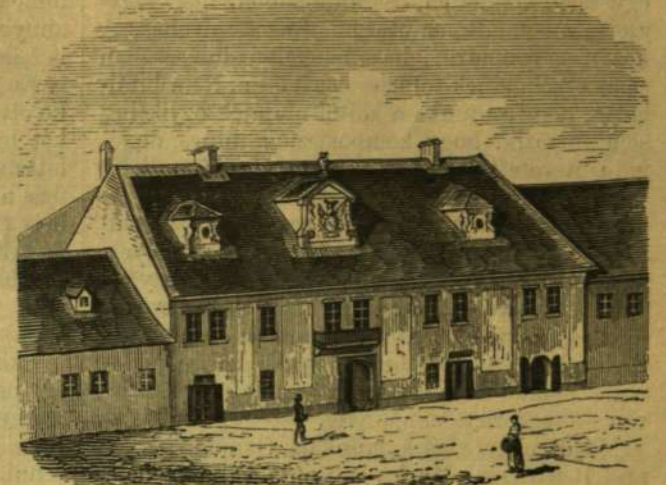
GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF.

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF.

Szakolca, e határszéli szabad királyi város, kegyeletos ünnepet ült augusztus 18-án. Emléktáblával jelölte meg azt a házat, melyben Gvadányi József magyar lovas generális 1783-tól 1801-ben történt haláláig lakott, ez idő alatt írva meg összes költői és tudományos munkáit. Ez az ünnep a magyar irodalom ünnepe egyszermind s méltán fordult feleje országos részvét és érdeklődés.

Gr. Gvadányi József egyik legérdekesebb és legeretretreméltóbb alakja a magyar irodalomtörténetnek. Származása, rangja, pályája és irodalmi működése a legesodálatosabb ellentétben állanak egymással. Idegen család ivadéka, igazi arisztokrata, osztrák tábornok s e mellett a legjobb magyar hazafi és legmagyarabb költője a múlt századnak. Ő a népi humoros költészet igazi megalapítója nálunk s ő vele kezdődik az úgynevezett népies iskola irodalmunk történetében.

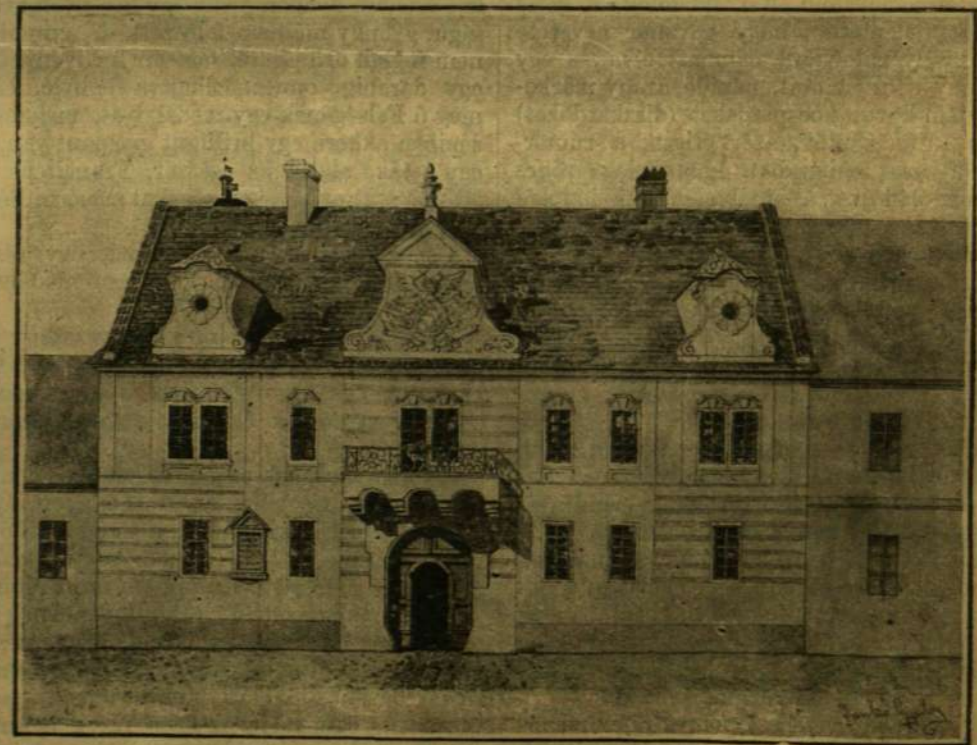
Gvadányi az óségi olasz Guadagni családból származott, melynek egyik ága a XVII. század közepén szakadt Magyarországra. Rudabányán, Borsodmegyében született 1725 október 16-án. Atyja Guadagni János Caraffa vasaszerzdbeli kapitány volt s anyja báró Pongrácz Eszter. Csak legzsengőbb ifjúságát töltötte a szülei házában, mert atyja alig tíz éves korában a jezsuiták egri gimnáziumába adta, hol mind az öt osztályt jeles sikerrel végezte el. Egerből Nagy-Szombatba ment, hol a főúri ifjak akkori szokása szerint az egyetemen a filozófiai tanfolyamot hallgatta, még pedig oly eredménnyel, hogy tanára, a híres jezsuita tudós, Prileszky János százhetvenkét tanítványa közül őt «mint első emelte föl a baccalaureatusra.»

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF HÁZA SZAKOLCZÁN (E SZÁZAD ELEJÉN.)

kapitánya a családi élet nyugodt révében keresett üdülést. Nyitra megyéből nőül vette báró Itorecky Franciskát. Házasságát isten három gyermekkel áldotta meg. Nejét azonban csakhamar elvesztette. Közben kitört a hetéves háború, melynek folyamán Gvadányi egy perczre sem hagyta el a csatát s mintegy hét ütközetben tette koczára életét. Az ezt követő békes éveket a nádor-huszárezreddel, melybe időközben áthelyeztek, hol Bereg megyében, a tiszabíti Badaló faluban, hol Szatmárt, hol Mármaros Szigeten töltötte. Végre Galiciába rendelték, hol 1783-ban kapta meg tábornoki kinevezését. Ekkor 40 éves hadi szolgálata után nyugalomba vonult s pihenő helyeül Szabolcsát szemelte ki, melynek határán anyai öröksége, a mintegy százötven holdnyi szép és termékeny földbirtok feküdt. Két evre rá újból megnősült. Szelezky Katalint vette el, Levovanez József kapitány tisztos özvegyét, kivel nászhozományul kapta a város főterén, a jezsuita kollegiummal szemben épült házat; ebben lakott haláláig. Itt csendes egyformaságban teltek napjai. A kertészkedés és könyvnyomtatás képezték főfoglalatosságát. Híres szép kertje és érdekes könyvtára volt. Elszigeteltsége dacára is tudomást vett kora szellemi mozgalmairól, s egyszerre a múlt századi kilencvenes évek reakciónárius szelleme megesapja őt is s hazafini érzése felbuzdulván, elhatározza, hogy irodalmi téren fog igazatni a magyar nyelv és viselet visszafogadása mellett. 1788-ban kiadja első művét: a Póstyényi Főrdést, melyet nem sokára a Peleskei Nótárius budai utazása s apróbb hasonfajta munkái követnek.

A «Peleskei Nótárius» óriási sikert arat s ezt nem annyira esztétikai becseinek s költői jeles tulajdonainak, mint inkább a korszellem kedvezésének köszönhetette. A Nótárius előadja Peleskéről Budára való utazását, utközben átélte kalandjait, a koronázó városban a magyarságot illetőleg tett szomorú tapasztalatait s végül az elnémetesedett koremagyarok elleni érelyes kifakadását a nyelvben, viseletben. Mindez oly

GRÓF GVADÁNYI JÓZSEF HÁZA SZAKOLCZÁN, EMLÉKTÁBLÁVAL.

egyszerű, keresetlen, őszinte hangon, mely egyszerre megtalálja az utat az olvasók szívéhez. A közönség a nótárius hazafias felbuzdulásában saját érzelmeinek tolmácsolását látta. Nem bírálta, hogy a munka a költői műfajok egyikéhez sem tartozik, hogy kompozíciója nincs, de jóízű nevettetés hősének mulatságos kalandjain, ügyetlen felszén s együtt lelkesedett vele a magyar nyelvért és viseletért. Aztán gyönyörködte az előadás meglepő közvetlenségére s a nyelv és verselés magyar zamata. Így történt, hogy rövid időn kapóssá, olvasottá lett országzserte. S derekességét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy régi jó hírnevét, korabeli nagy népszerűségét — noha inkább csak Gaál színpadi átdolgozása révén — megőrizte napjainkig.

Másik nagy verses munkája Gvadányinak a gróf Benyovszki Mór és Rontó Pál története, mely ha oly csattanós hatást nem tett is, mint a «Pelekesi Nótárius», népszerűségben, olvasottságban egy mákszemnyit sem enged annak. Költői bees tekintetében pedig határozottan fölötté áll. Ennek hatását, mint a Nótáriusét, a korszallem nem támogatja, csak saját belső jellegéből következésképpen jutott közszeretethez. Két részből áll, az elsőben Rontó Pál, egy magyar közhuszár igazi típusa megkapó őszinteséggel beszéli el élete történetét, csínyeit, tréfáit, meggondolatlan félrelepéseit s bravuros virtusait. És e részben a hős kitünő jellemzése, testi és lelki fejlődésének fokozatos rajza, a humoros, népies hang eltalálása, népies költészetünknek maig is egyik legjelesebbjévé teszik ezt a munkát.

Dr. Kovács Dénes.

UDVARI SZOKÁSOK MÁRIA TERÉZIA IDEJÉBEN.

(Gr. Székely László egykorú naplójából.)

3. Lakodalmom az udvarnál.

1744. jan. 7. Voltam Udvarnál, midőn felséges királynénk érez Herceg kisasszony öccse Carolus Lotharingus herceggel való lakadalmi solemnitással lett volna. A hagyott órára a szertelen sok hintó mindenfelől gyűlt az udvar felé. Én is megindultam jó idején, de előttem a mely hintók már mentek, azoktól előbb semmiképpen nem lehetett menni, hanem az hová egyszer rendben beférkeztethetem hintómát, ott kellett maradnom, míg én ráim is jött a szer, hogy béérkezhessem az udvarban; utánam is elég hintó volt így. Szállásomról felértélly órára, vagy még hamarabb is fel lehetett volna udvarhoz menni; de ekkor talán egy óra is eltelt, mert egyet, kettőt alig léphettek a lovak, mentem meg kellett állni, mert az mint az eleje béérkezvén udvarhoz, egymás után rendre lassan lezártak a hintókból s az üres hintó azzal félreállott: addig sok idő tölt el.

Mikor pedig az udvar külső kapuján szinte másztam volna be lassan, hát az rumor-knecht (ezek a város fogházánál lévő őrzők) nagy lármával, pofozással, döföléssel, öklözéssel hurcolnak ki az udvar kapuján egy ezíra embert. Tudakoztatom lakajom által, mi dolog az, ki is reportálta (jelentette), hogy gavalér nevezete alatt az király palotájára felment tolvaj; s egy falka arany s ezüst órá, parádé arany markolatú s talám köves kezperdekert (diszkardokat) lopott s rajta kapták, azért viszik a rumor-hauzba (a város fogházába). Igaz dolog: nincs az az híres oló tolvaj, a kinél lebb ne hajtsan az bécsi német tolvaj. Az ő-szerekben (cséksóknál) elég ezíra köntöst kap taxára (bérbé) két-három óráig, maga tolvaj társából lakajt, laufert állit, hintót pénzert kap, mindjárt gavalér válik belőle, felmegyen udvarhoz, sőt más nagy urakhoz is, ott lop eleget, az hintóért is megfizethet, az ő-szerben is a kontósert, a nyereséget felosztják úr uraim aztán a szolgálkál.

Az királyi rezidenciának három udvara lévén, oly tele volt hintókkal, hogy már több nem férhetett el azok az bécsi kocsisok oly szép lineában tudnak állani, mint a militia (katonaság), s a szekerek hátulsó tengelyei is úgy vadnak csinálva, hogy a szorosságban is meg ne akadhasanak egymásban, mert a tengelyek kurtábbak, az kerek falai oly hajtottak, hogy a tengely soha meg nem akadhat, csak a kerek falai surlódnak egyben s ugyan sikráznak sokszor.

Estvél 6 órákor kellett felgyülni az udvarhoz. Annyi volt a sok gavalér a királyné házában (termében), mint akármely derék sokada-

lomban az ember. Igen nagy tolyongás volt úgy annyira, hogy az bársony asztalokra, ablakokra is felhaldostak, hogy láphassanak.

Én is ide beférkezvén, abban az lineában, az holott ő Felségé és az egész nagy kísérő sereg a két linea között elment a templomban, ott állottam; meg nem mertem onnét mozdulni, mert más a helyemet menten elkapta volna és én hely nélkül maradtam volna; udvarnál pedig a megvan: qui prior tempore, potior jure (a ki korábban érkezik, annak van elsőbbsége), a ki hová verekedhetik, senki sem turbálja (háborgatja) onnét.

Ekkor ezen helyemen szinte pörül járek, mert egy udvari pási (apród), a kik mind nagy emberek gyermekei, udvari pási-köntösben lévén, erővel előmbé akarta magát szúrni s helyemet elvenni. Én — mi tagadás benne — magyarul körülhordtam, hogy olya bizony nem áll. Az ifjú magyar beszédemre azt mondja németül nekem: «vasz?». Én is németre fordítottam s nem engedtem helyemet; ő is duzzogva elméne; de én alig hogy pofon nem csapám, nem tudván, ki s mi legyen. Hogy elméne az veszekedő ifjú, úgy mondja meg egy magyar úr, hogy az udvari pási, még pedig nagy ember gyermeke. Bezzeg, megadtam volna az árrát az palmarium argumentumnak (a pofnak).

Ez így lévén egyszer jelt ad toppantással az szolgálatot tett camerarius, melyre megcsendesedék minden ember és két felé lineába állának az emberek. Azonban (akkor) huszonnyeg camerarius, kettő-kettő egymás mellett, elől menvén, utána zeszelben vagyis gyalog-hintóban két ezíra hajdu a nagyobbik érez-herceg kisasszonyt elvívék, a camerariusok elkísérék a maga rezidenciájába és a camerariusok visszajötnek.

Kevés idő mulva újjog jelt adnak toppantással és kopogtatással és ekkor megindult a sok camerarius, arany-báránys ur, ministerek, magyar és német nagy uraság mind ketten-ketten egymás mellett az palotán (ebéldő-teremben) két sorban állott sok gavalérok között, kinek első rende között én is ott voltam s állottam. Ekképen egymás után rendre mind kitakarodának.

Azok után ment a völégény Cároly herceg drága fejr ezüstös köntösben; utána ment a corregens (társuralkodó) nagyherceg aranyos drága matéria köntösben; utána ment felséges királynénk, mellette a menyasszony érez-herceg kisasszony, az ő Felsége öccse, kit is felséges királynénk maga vezetett, bolkezivel amannak jobb kezit megfogván. Felséges királynénk volt hasonló színű drága köntösben, mint a corregens nagyherceg és mindenik nek kurta palástforma volt a nyakában. A menyasszony érez-herceg kisasszony pedig hasonló fejr drága ezüstös köntösben volt, mint a völégény, Carolus Lotharingus ő hercegsége. A menyasszony fején lehetett látni drága sok gyémánt reszkető tóket, kinek is aprón fodorított haján kívül volt kerekdeden két ujnnival hosszabban fodorított haja lefelé eresztve.

De, bezzeg, volt a felséges királynén briliánt, mert hajának apró fodorítása úgy bé volt rakva, mintha mind egy gyémánt lett volna; azon kívül feje tetején, nyakán pedig egy kéz-nyelmi vastagságú, gyöngy módjára felűzőtt, de semmiben bé nem foglalt briliántok, hosszán mellyén lefüggve egy darabig, onnét felhajtva balfelé. Láttam még ő Felségének egy medályját, melynek közepiben akkora egy briliánt gyémánt van, mint egy peták, alatta az császár, Franciscus, képe látható; ezt az követ országokat megérni Bécsben beszélleni hallottam.

Ugyanekkor az udvari dámák egy részinek hasonlóképen volt az hajok accommodálva (fodorítva).

Midőn pedig a királyné a menyasszony felséges öccsével a két sorban állott gavalérok között elmentenek volna, ő Felségék után mentenek a sok udvari dámák és nagy rend sok úri asszonyok.

A menyai rendek ezen lakadalmi solemnitásra gyűltenek volt egyben, azoknak fele sem láthatta a templombéli ezereóniát, a temérdek sokaság miatt nem mehetett bé, fenn kellett maradniok a királyné palotáján. Én is fenn maradtam.

Ekkor pedig szabad volt mindeneknek a camerariusok házában (termébe) is bémenni; más-szor pedig, a ki nem camerarius, azon camerariusok házában mindjárt kivülévő nagy palotán vadnak; a camerariusok háza pedig a királyné anti-camararján (előszobáján) kívül van mindjárt.

Ekképen fenn maradván én is a több sok ga-

vallérokkal a palotán, egy magyarországi gróf, Szent-Iványi nevű úrral ketten beszélgettünk, sétálgattunk, és, minthogy udvarhoz lajbliban, felöltött mentével nem szabad volt felmenni, nekünk is mentünk a többekkel együtt palinkára (panyókára) volt csak a nyakunkban vetve. Az enyim bársony volt, arany paszomántos, mely helyben, Bécsben 80 aranyomban került volt; azé az grófé varrott (hímzett) volt; fél varrott újját szép mentéjének a tolvaj posztótól együtt elvágta, ellopta s elvitte. Jó, hogy én is úgy nem jártam. Én láttam meg elsőben a kárt s úgy mutattam meg a grófnak.

Sokan, a kik hinton mentenek fel, a nagy tolyongás miatt gyalog kellett haza sétálniok. Én is úgy mentem haza. (Vége köv.)

A SZENT-ISTVÁNNAPI NÉPÜNNEPELY DISZFOGATA.

A magyar képzőművészet nemcsak a «Segítség»-album díszes illusztrálásában hozta meg adóját a játékonyság ügyének, hanem a f. hó 20-diki népünnepelely programját is egy eredeti és meglepő számmal gazdagította. Ez a hat ökrös diszfogat, mely Roskovics Ignác tervei után Zala György műtermében készült, s melynek rajzát most előlegesen is bemutatjuk. Aligha egyesült valaha annyi szellem, a művészi szépségnek annyi fantáziája egy egyszerű fogat létrehozására, mint emnél. A magas fabárkának deszkaalapját Thék Endre műasztalos készítette, de a jeles művészek meglepőbbnél meglepőbb ötletei gondoskodtak illőképni feldíszítéséről, hogy oly alkalmatosságot állítsanak elő, a melyre bizonyosan aligha van az országban hat-ökrös gazdának. Igaz, hogy nem is zsiros ingü béréslegények fognak kuporogni szubával leterített ládáján, hanem a pajkos muzsa könnyű vért istennői, Blaháné, Ligeti Irma, Sik Gizella, a népszínház három gráciája röpitik szerte róla a népünnepelely programjait.

Mindenek előtt a diszfogat eredeti ötlettel és merész humorral egyesíti magában az antik mythosz griffjeit a népies hagyományok hat ökrével. Ez a naiv anachronizmus, legsikerültebb vonása. De a mellett előreszének óriási palotája, s a hatalmas íróll jelképesen magyarázzák, hogy az író tolla és a művész ecete egyesült, hogy segítségére legyen a társadalomnak a mentés munkájában. Mindez dűsan festve és aranyozva meglepő hatású lesz és méltó arra a diadalmas bevonulásra, melyet rajta az emberbaráti könyörület tart a résztvevő szívekbe.

Hóféhér csengős ökrök vontatják ezt a caesari diadalkocsit az ünnepelely megnyitása perzejében az Andrassy-uton végig és vissza a városligetbe. Előtte díszes paraszt bandérium (persze csak salon-parasztok, ép úgy, mint a hogy a hatökrös szekér is csak amolyan salon-hatökrös) felpántliközött lovakon fog ügetni a zene hangjai mellett. A menetet a «Segítség» művészi bizottsága rendezi, s Linek, az ifjabb művészi gárdának egyik tehetséges tagja fogja vezetni.

Budapest aligha látott még olyan menetet a milyen ez alkalommal fog kifejlenni s az a jámbor hat ökrös bizonyosan haláláig meg fogja emlegetni azt a nagy tisztességet, melyben ez alkalommal lesz részük. Mert nem minden hat ökrös adatik annyi jeles művésznőt vontatni szekerén, bár a kedves művésznőknek aligha nem epedő aranyos igájában már több efféle jámbor pára is.

A «SEGITSÉG»-ALBUMBÓL.

Eperjes, Nagy-Károly, Toroczkó.

Romokból és hamvaikból ifjú erővel virágozannak fel, és boldoguljanak drága hazánk díszére, soha el nem enyészhető emléksobrokként, miket a nemzet áldozatkész honszeretete önmagának emelt.

Rudolf.

Nehány őszinte szó nagybirtokosainkhoz.

Kétséget nem szenved, hogy kedves hazánkban nagy összegeket költünk a sport minden ágára. Nyujt is mulatságot és hasznot.

A versenyek előmozdítják a lötenyészést és ezáltal jó paripákat szereznek vitez huszárjaink-

nak, a lókitvel által pedig pengő pénzeket az állam közvagyonának. A vadászát szintén emeli az ország jövedelmét. De van egy neme a sportnak, ha ugyan magasztos czélja megengedné ezen névvel illetni, melyet uraink között csak igen kevesen tűznek: a túlzolás, mely épen nemzeti és államvagyon, emberbaráti és hazafiai szempontból oly fontos, hogy több érdeklődést követelhetne, mint a milyenben részesül. Pedig ez a sport az, mely talán a legislegelősebb minden sport között. Vessünk egy tekintetet túlzott szaklapjainkra és ott találjuk, mi módon lehet kevés költséggel sok veszélynek elejét venni.

Miért ne állanának magyar főnemeseink tömegesen ezen intézmény élén, most, midőn úgy is már népfelkelők, kész katonák; midőn minden hazafiai vállalatot oly hön felkarolnak, midőn gróf Széchenyi Ödön, nagy hazánkfának édes gyermeke, életre hozta, és midőn gróf Cziráky Béla most is oly buzdó, mintaszerű vezére?

József főherceg.

Midőn arra szólítottam fel, hogy a «Segítség» című albumba írjak, talán nem hibázom, ha egy olyannak mondását idézem, kihez segítségért soha senki hiába nem folyamodott.

Sokszor eszembe jut e mondása, midőn látom, hogy mindenféle állásu ember és főleg az alig felzárkadt fiatalok mennyire szereti magát szolgálatni, lustaságból egy némelyik, de ürhat-námáságból a legtöbb.

Gyermekkoromban épen úgy, mint talán minden gyermek, ki szülei házában nagy szolgaszemélyzetet lát, én is nem egyszer akartam szolgálatni magamat, mit azonban ő, ha észrevette, soha meg nem engedte, mondván: «tanul meg azt: nem az az úr, a ki sokat szolgálatja magát, de az, a ki mentől ritkábban szorul a mások szolgálatára».

Akkor meghajoltam a felettem uralkodó földi gondviselés szava előtt, mely parancs volt; de úgy hiszem, nem mindig esett jól annak rendelkezése. Ma azonban egy élet tapasztalata után valom az idézett mondat igazságát és sokat csudálkozom azon a kis és nagy úron, a ki épen akkor képzele magát annak, mikor legkevésbé az.

Tisza Kálmán.

Papir-kor.

Tűz és víz pusztít, ország szent földé, «Segítség!»
E jajszó hangzik, harsog a légürön át.
Vajh! mi az, a mi segít? «Tudomány, pénz,
munka» — csodás kor,
Melyben mindennek közvetítője — papir!

Szontagh Pál.

Nemcsak a bősé elemek, tűz, víz, dülják: maga jobban
Dülja, emésztí magát a konok emberi faj.
S nincs menedéke sehol? — Istenél kész a segítség;
Fölleli, a ki keres, benned: örök Szeretet!

Szász Károly.

Si Duo Faciunt Idem.

Ha gazdag a szegénynek hullott
Dús adományt, megírják a lapok,
Oszí másnap az egész feledik.
Mit koldus a másik koldusnak ad,
Isten könyvébe írva a falat
S ott tartva számon — végítéletig.

Vajda János.

Az égben.

A vészangyal munkájában kifárada, pihenni elült
egy sötét, villámmal terhes felhőre. A könyörület angyala feléje száll és megszólítja:
— Ujra találkoznunk kell hát! Mi a czélja mind-
annak, a mit térsz? Mi a tanulság belőle? Büntetsz vagy oktatsz?

— Megintem az embert, felel a vészangyal, megleb-
benntve sötét szárnyát, s e pillanatban ezerek vetik
öl aggódó tekinteteket a boruló égre. — Megintem

az embert s megmutatom elbizakodásának, hogy csak
féreg. Hangyfészkeket romba döntöm s keze munká-
ját ér alá temetem. El vagyok fáradva, de fáradságom
nem vész karba. Az istent szolgálom: az alázatosság
istenét.

— Tekints hát alá munkádra. Ezeket tétél tönkre,
s im milliók sietnek neked segítségül. Meg akartad
alázni az embert, hogy féregnek érezze magát, s im
épen a te kezéd csapása emeli föl a szeretet végtelen-
ségébe. Kezdd újra, s megint ez lesz az eredmény.

— El vagyok fáradva, mondja a vész angyala.
— Ez a különbség kettőnk között, válaszol a könyör-
ület: — én sohasem fáradok el.

Beöthy Zsolt.

A három angyal.

Hajnal küzd az éji árnynyal,
Három angyal földre szárnyal,
Fényből éjbe s földre érve
Itt is fényt hint szárnyuk széle.

Üdvözlések egy mosolygás:
Látják, ez is, az is pajtás,
De, hogy épen melyik-másik:
Szemök kérve tétovázik.

«A hol én a földön járok,
Összeszűnik a párok,
Mind a kettő kér és enged —
Hivnak engem Szerellemek.»

«Ha valaki jót vessz mástól:
Fölkeresem én akárhöl,
És, hogy feledni találja:
Nem hagyom — a nevem Hítla.»

«Ti egyre csak visszadtok,
Ép' adósk nem maradtok. —
Én csak adok ismét s ismét —
Az én nevem Kész Segítség...»

Szász Béla.

Édes hazánk üdve és jölléte, szebb és boldo-
gabb jövője csakis a különféle nemzetiségeknek
egy szívben-lelében egyesüléséhez levén kap-
csolva: hazafiai kötelességünk kiegyenliteni a
múltban támadt viszályokat, elejét venni némely
téves eszmék terjedésének, lecsillapítani, elfoj-
tani s tétvéri szeretethe olvasztani minden
nemzeti féltékenységet.

Hadzsics Antal.

Annyi ezer hű szív egyesült egy szívbe,
Forró imádságát Istenéhez vitte,
Kinyílt az égbolt, szállt az ina, szállt, szállt,
Áldja meg az Isten magyarok hazáját!

Mátray Lajos.

«SEGITSÉG».

A «Segítség» emlék-album összes ívei kikerül-
tek már sajtó alól; a díszes mű nagy ívrét alakban
jelent meg összesen 44 oldalra terjedő tartalommal,
melyet a színes kemény boríték 4 oldala 48 lapra
egészít ki; a 3 firtos példányokhoz ezenkívül 4 ol-
dalra terjedő zenemű-melléklet van csatolva. Az iro-
dalmi közreműködők száma összesen 145-re megy,
a kik közül 45-ön adtak verses és 100-an prózai dol-
gozatot. A rajzok száma több mint 80-ra terjed, 75
művész munkája.

Az albumot Rudolf trónörökös «Eperjes-Nagy-
Károly-Toroczkó» című közleménye nyitja meg,
mely fac-similében van adva, egy lapon Stefánia fő-
hercegnő rajzával, melyeket a Roskovics Ignác
által készített szép keretrajzok vesznek körül. A kö-
vetkező lapon József főherceg buzdító szavait ta-
láljuk: «Néhány őszinte szó nagy birtokosainkhoz» —
vezérelkik a túlzolás szervezése ügyében. Ezt követi
Koburg Pál hercegnő két cikke: «Egy szerencsés
— és egy szerencsétlen vadászati nap», két érdekes
leírás, két érdekes vadászatról.

Az emlékalbum továbbá még a következőktől tar-
talmaz prózai dolgozatokat:

B. Bajza Lenke («A részinte virága» cíművel),
Balázs Sándor («Holnap» című beszély), Berzevics
Albert («Az eperjesi «Széchenyi-kőről»), Duka Tivadár
«(Ex oriente lux)», Eötvös Károly («Segítség» cz.
Deák Ferencz-adoma), Fraknói Vilmos («I. Miksa

császár és a magyar korona»), Hevesi Lajos («Az élet
osztóse»), Irányi Dániel («Bucsumóm az eperjesi kolle-
giumtól 1840-ben»), Jókai Mór («Mátyás király for-
rása» történeti beszély), Király Pál («A bolond úr
címmel, Lukács Béla («Toroczkó»), Molnár Antal
«(Az erdélyi nemzeti fejedelemség bölcsőjéről), Polvásky
Ferencz («Az eperjesi kollegium»), Rónai Horváth
Jenő («Eperjesi katonai főtisztaság») Rónay Jácint
«(Törödéki Naplójából, Kerényi Frigyes lehelével),
Szádécsy Lajos («Tűz-víz között») Székely József
«(Székelykő»), Szendrei János («Múltak emléke»),
Szilágyi Sándor («Visszaemlékezés»), gr. Teleki Sándor
«(Emlékezés Garibaldó hadjárataiból), Trefort Agoston
«(Vezéreszmék»), Vágó Pál («A népfelkelő önértete»),
Wohl Janka és Stephanie («Tűz és víz»), gróf Zichy
Jenő («Levél Jókai Mórhoz»).

Továbbá emléksorokat és rövidebb dolgozatokat
közöl az album a következőktől:

Abonyi Lajos, Albrecht-Lorenz Jozefa, Asbóth János,
Ábray Károly, Agai Adolf («Borszemek» cím alatti),
Ballagi Mór, Bartal Antal, Bartalus István, Bedő Al-
bert, Beöthy Zsolt («Az égl'en» cím alatti), Berzók
Árpád, G. Büttner Julia («Róza és nemes gyopár»),
B. Büttner Lina («Gondolatok»), Csávoszky Lajos,
Csernátany Lajos, Csukási József, Degre Alajos,
Dengi János, báró Eötvös Loránd, báró Fejérváry
Géza honvédelmi miniszter, Feszy Árpád, Gyarmathy
Zsigánd, György Aladár, György Endre, Hadzsics An-
tal, dr. Haynald Lajos bíbornok-éresk, Hegedű Sándor,
Herman Ottó, Hevesi József, Holtey Pál, Hun-
falvy János, dr. Husvay Lajos, Justh Zsigmond, dr.
Kármán Mór, Keleti Gusztáv, Keleti Károly, dr. Kun-
ner József, gr. Kun Gábor, Kvaszay Ede, Lanka Gusztáv,
László Mihály, Marzali Henrik, Moldován Gergely,
báró Orszy Béla miniszter, Pauler Gyula, I. Ró-
 Antal (Tompa Mihály egyik legutolsó kiadatlan kéz-
iratát közli), báró Radnászy Béla, Bákos Jenő
«(Elemek harcza» cím alatti), Schwarcz Gyula, Si-
monffy Kálmán, dr. Stoeck József, Strausz Adolf
«(Bosnyák közmondások»), Szilágyi István («Arab jeles
mondatok»), Szily Kálmán, id. Szinyeyi József,
Sztury Dénes, Than Károly, Tisza Kálmán miniszter-
elnök, gr. Tisza Lajos, Torma Károly, K. Tóth Kál-
mán, Vadnai Károly, Vajda Viktor, Vajkai Károly (Véka
Lajos), Vaszary Kólos főpáti, Vámbéry Armin, Wolf
György, Wagner László, Wartha Vince, gr. Zichy Ágost,
Zsilinszky Mihály.

Költevényeket következők adtak:

Arany László (Arany Jánosnak «A földrengés» című
kiadatlan költeményét), Ábrányi Emil («Irgalom»
címmel) Baksay Sándor, dr. Barna Ignác, dr. Barsi
József, Bartók Lajos («A gyönyörnek vagy te kelyhe»
címmel), Brassai Sámuel, Dalmady Győző («Szép
családi élet»), Déczy Lajos («Tűz», Schiller «Harag-
énekéből»), Dömötör Pál, Endrődy Sándor, Erdélyi
Béla, Erdő Béla, Erdő Dániel, Fejes István («A kis
esiga»), Gyulaf Pál, Hegedűs István («A részvétel»),
Ivanovics József (Belgrádból küldött szarvból forrást
verset), Jakab Ödön («Fénybogár»), Kacziány Géza,
Kiss József, Laskóczy Mihály, Léva József («Röpke
múze» cíművel), Majthényi Flóra (Spanyolországi
útjából, Savillából küldött emlékereszt), Mátray Lajos,
Mezei Ernő, Pajor István, Pásztor dr. Plathy Adorján
«(Vigasztaló), Reviczky Gyula, Rudnyánszky Gyula
«(Segítség»), Simay János, Sipos Soma, Sturm Albert,
Szabó Endre, Szász Béla («A három angyal»), Szász
Gerő («A megváltó»), Szász Károly, P. Szathmáry
Károly («Egy szikra»), Szontagh Pál («Papir-kor»
című epigramm), Tóth Lőrincz («Vigasz»), Vajda
János («Si duo faciunt» cíművel), Vargha Gyula («Kis-
hittűnek cíművel), Várdai Antal («Ég, föld»), Zichy
Antal, («Csapások»), gróf Zichy Géza («A halál an-
gyala» cíművel).

A fejedelmi hölgyek rajzai nyitják meg az album-
nak oly változatos és gazdag illusztrációját. Stefánia
trónörökös főhercegnő művészi kivitelű rajza: «Keleti
város tengerparti részlettel. Klotild főhercegnő (Jó-
zsef főhercegnő) rajza szép palmasoportot tüntet
elő, alatta anya és kis leánykja. «Magyar pálmák
alatt» — ez a kép czíme s a főhercegi pálmához
egyik érdekes részletét mutatja meg. Margit főher-
cegnő a fumei benyomásokból merített képtárgyat;
egy fiemei bárkát vetett papírra, egész könnyedén
a bárka körül röpdeső sűrűlyokkal. Ezt Morelli met-
szette fába. Mária Dorothea főhercegnő kárpáti
rajzalbumának egyik lapját engedte át: «Az első
zerge». Fialat úri vadász tér haza a bérzes uton,
utána egy tót legény viszi az eljett zergét. Koburg
Lajza főhercegnő a pohorellai kastélyt rajzolta le,
szép alakú fák közt és igen jártas rajzónak.

Zichy Mihály allegorikus képe: «Eperjes-Nagy-
Károly-Toroczkó», e nagy művész egyik legszebb al-
kotása, az ő bájos női alakjaival. A három szeren-
csétlen várost egy-egy nő ábrázolja, kik a füstölgő
romokon ülnek, egymásra borulva, egymást ölelve.
Háttérben füstfelhő, lobogó láng, égő gerendák s a
füstgomoly közt száll a részvét alakja, kiterjesztve
szárnyait és karját a szerencsétlenek fölé. —
Majd Beneczur Gyulától találjuk érteles rajzban
«A vészharangot», Munkácsy Mihálytól tollrajzot
«(Reggel)», Ligeti Antaltól jeruzsálemi tájrészletet.
Nincs az albumnak egyetlen lapja sem rajzok nélkül.
Némely lapon kisebb rajzokból egy-egy kis gyűj-
temény talált helyet. Minden kép legközvetlenebb mása
az eredetinek, mert vagy fénynyomat (autotypia),

vagy cinkográfia s vonásról-vonásra adja a művész rajzát. Így a közönség ez albumban hazai művészeink legtöbbjétől egész rajgyűjtemény birtokába jut. A tárgyak rendkívül sokféleké és a modor is mindegyre változik. Vázlatok mellett gondosan dolgozott képek. Egy-egy könnyen oda vetett alak után jellemzetes és gondallal készült szöveg-illusztrációk; majd genreképek, népies alakok, tanulmányok.

Roskovics Ignác rendezte az album illusztrációit, fúradozott sokat Vágó Pállal együtt, s kedves dolgokat rajzoltak az albumba. Övek az album borítékának képe is. A czimulapon a legett ház küszöbénél, koldus-batyuval ül egy anya, segély után nyújtva kezét; mellette kis gyermeke, ki önkénytelenül nyújtja ép úgy mind a két kis kezét, mint anyja. Ezt Vágó Pál rajzolta; az album borítékának hátsó lapját pedig Roskovics. Egy pompás menyecske, hóna alatt, kezében a „Segítség” album, királya beszédes ajkkal, szép szemekkel. Olyan kecses kép, hogy rúna illetné meg. Roskovics még Jókai egy kis elbeszélését is nagyon sikerülten illusztrálta. Vágó pedig „A népfelkötő önértése” czimben rajzolt egy vidám csoportot, melyben az önértésen beszélő népfelkötő maga a művész, két hallgatójához pedig Roskovics és Zala György szolgáltak modellül.

Az album rajzait az említettekén kívül a következők szolgáltatták:

Aggházy Gyula, Angyal Béla, Baditz Ottó, Barabás Miklós, Basch Gyula, Bizerdi Gyula, Benczur Béla, Bicsini Mariika, Blaskovich Ferenc, Brodsky Sándor, Bruck Lajos, Bruck Miksa, Burger Lajos, Büttner Ilon, Csák István, Donáth Gyula, Dörre Tivadar, Elischer Lajos, gr. Erdődy Gyuláné, báró Fejérváry Olga, Feszty Árpád, Greguss Imre, Györök Leó, Halmy, Hary Gyula, Jankó János, Jendrassik Jenő, Joanicovics, Jókai Róza, Kardos Gyula, Karlovicz Jenő, Kéméndy Jenő, Kinnach László, Kozics Imre, Linek Lajos, Mannheimer Gusztáv, Margitay Tihámy, br. Mednyánszky László, Mesterházy Kálmán, Miskovszky Viktor, Molnár József, Nádler Róbert, Neográdi Pál, Henrik, Pataky László, Peske Géza, pr. Prónay Róza, Révész Imre, Rippl, Spányi Béla, Stetka Gyula, Strobl Alajos, Szárics Bertalan, Szirmai Antal, Taly Ant, Telegy Károly, Tolnay Akos, Tornai Gyula, Tolgyesi Arthur, Trny Gyula, Valentiny János, Vastagh Géza, Vastagh György, Zala György („Harezkétség” című szoborművének rajza).

A zenemű-mellékletnél közreműködtek: Bartalus István, mint a „Segítség” zenemű-mellékletének szerkesztője; Aggházy Károly („Feladvány”), Erkel Ferenc („Románia” egy kézirathoz való operából), Lányi Ernő („Népdal”), Szentirmai Elemér („Népdal”), Szotviny Nagy Károly („Magyar népfelkötő indulója”), Zimay László („Emlék” című zeneművel).

A „Segítség” emlék-album irodalmi bizottságában Jókai Mór főszervezőn és társszerkesztőjén, Nagy Miklóson kívül dr. Beöthy Zolt, Rákosi Jenő, Szana Tamás, Tors Kálmán, Vadnay Károly és mint jegyző dr. Szádeczky Lajos működtek közre.

A „Segítség” művészi bizottságának tagjai a művészi rész szerkesztőjén, Roskovics Ignácson kívül, még két művésznök: Vágó Pál és Zala György.

A „Segítség” emlékalbum negyféle kiadásban jelen meg, u. m.: egy forintos, három forintos, tíz forintos és száz forintos kiadásban, melyeknek már elege — a legelősebb — az egy forintos is csinosan van kiállítva, s díszes borítékban 44 nagy oldalra terjedő s több mint 80 képpel illusztrált tartalmával árához képest annyit fog nyújtani, hogy hasonló díszes illusztrált füzetet a külföldi nagy irodalmakban is csak két-három ekkora áron lehetne megszerezni.

A drágább példányok fokozott díszszel vannak kiállítva és külön művészi mellékletekkel ellátva. A „Segítség”-emlékalbum első — egy és három forintos — példányai a szent-istvánnapi népnépen, augusztus hó 20-án jelennek meg, s ugyanakkor kezdetét veszi a példányoknak az előfizető részére való készítése abban a sorrendben, melyben az előfizetők beérkeztek. A tömeges szétküldésre napok lesznek szükségese, s mivel a gyűjtő íveknek egy része még nem érkezett vissza: a szerkesztőség elhatározta, hogy az előfizetési határidőt szeptember 15-éig meghosszabbítja.

A „Segítség” gyűjtő-ívei és előfizetési összegei a Franklin-Társulat kiadó-hivatalához (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) szept. hó 1-kig küldendők be. Szept. 15-ike után az album csak magasabb bolti áron lesz kapható.

A t. megrendelőik kéretnek, hogy a megrendelésben világosan tüntessék ki, melyik kiadást az 1, 3, 10, 100 frtot) és hány példányban rendelik meg.

A díszesebb kiállítású 10 és 100 forintos példányok, melyekben számos kép színnyomatban lesz adva s melyekhez külön műmellékletek is lesznek csatolva, több gondot és időt vévén igénybe, csak szeptember hó folyamán fognak megjelenni, de ezek előfizetői, míg díszpéldányaikat kezüköz kapják, az oleasbb kiadásból díjtalanul kapnak egy példányt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gvadányi-album, gróf Gvadányi József szakolczi lakóházának emléktáblával való megjelölése alkalmából, szerkesztette dr. Kovács Dénes.

E többek közreműködésével szerkesztett alkalmi könyv első sorban arra készült ugyan, hogy a czimében is kiemelt kegyeletos ünnep emlékeit szolgáljon, de tagadhatatlanul maradandóbb becsé is. A tartalmát tevő tizenkét — részben verses — közleményben nem egy olyan adatot találunk, mely régi jó Gvadányiinknak úgy életére, mint írói munkásságára új világot vet; műveinek teljes jegyzékét pedig éppen ez a könyv nyújtja először. A közlemények közül különösebb fölemlítmést érdemelnek a következők: „Gvadányi élete és művei” hat szakaszban, dr. Kovács Dénesől, „Gvadányi és a Perzsa levelek” Beöthy Zoltól, „Gvadányi és Gaal” dr. Erdélyi Páltól, „Gvadányi humora” Solymossy Sándortól. A közlemények általában élénk, vonzó előadásnak s teljes képét igyekeznek adni irodalmunk első kedves humoristájáról, s így méltán számolhatnak nemcsak az irodalomtörténet művelőinek, hanem a költőit becsülő művelt közönségnek méltó érdeklődésére is. A pártolásra minden tekintetben érdemes könyv díszes kiállítású, s eléggé sikerült képekben ábrázolja Gvadányit, Szakoleza városát, Gvadányi lakóházát, régiebb és újabb alakjában, ugyszintén a Gvadányi emléket örökítő emléktáblát. Ezeket kívül még két hasonmás is van benne, melyek egyike Gvadányi első, 1788-ban nyomtatott versének, másika pedig Gvadányi kézirásának hí mása. A 151 nagy 8-rétű lapra terjedő könyv ára 2 fr.

A zenemű-mellékletnél közreműködtek: Bartalus István, mint a „Segítség” zenemű-mellékletének szerkesztője; Aggházy Károly („Feladvány”), Erkel Ferenc („Románia” egy kézirathoz való operából), Lányi Ernő („Népdal”), Szentirmai Elemér („Népdal”), Szotviny Nagy Károly („Magyar népfelkötő indulója”), Zimay László („Emlék” című zeneművel).

Az ember tragédiája holland nyelven. „Az ember tragédiája”-nak holland fordítása mult hóban jelent meg Amsterdamban. A holland sajtó, a menynyire a hozzánk érkezett bírálatokból láthatni, lelkesedéssel fogadta e művet s nem kevés Madáchot a világirodalom elsőrangú költői közé sorozni. A mű sikerében jelentékeny része van természetesen A. S. C. Wallis-nak is, mert fordítása a lehető legsikerültebbek közé számítható. A történelmi tanulmányairól s regényeiről nagyon előnyösen ismert Wallis (mely név alatt a holland tud. akadémiának elnökének leánya: Opzoomer Adél k. a. rejthetik) alapos képzettségének s honunk és nemzeti irodalmunk iránti meleg érdeklődésének s rokonszenvenek szép kifejezést adott, a mű elé bocsátott mintegy 40 lapra terjedő esszay-ban. A munka csinosan kiállítva s Zichy Mihálynak 14 rajzával illusztrálva (az utolsó két hiányzik), mint értesülünk, néhány hét múlva már második kiadásban jelenik meg.

Népiszkolai könyv Jókaitól. A Révai testvéreknél második kiadásban és átdolgozva jelent meg Jókai történelmi tenkönyve: Magyarország története a népiszkolák számára. A korsorus író tolla eleveníti meg e könyvecskében a nemzet történetét, rövid képekben, s ékes szavakban vési a zsenge nemzedék lelki-letébe. Ára kemény kótésben 30 kr.

Magyar nyelvtan, mondattani alapon, Irta Király Pál. Első rész. Polgáriszkolák és középiskolák első osztálya számára. Budapest, Mészner Vilmos kiadása. Ára 80 kr. A tanári pályán hosszabb időn át működő érdemes szerző saját rendszerét öntötte e könyvbe. Arról lehet vitatkozni, hogy így, mondattani alapon fogva fel a nyelvtant: képesek vagyunk-e a hang- és szóant saját szerepüknek megfelelőleg teljes átlátszóssággal előadni, hogy éppen a mondat maga nem legeg-e folytatást előtérben, mintegy absorbeálva az elemzés aprólékos munkáját; de annyi bizonyos, hogy a siker, melyet ez úton a fiatal növendékeknek elérni óhajtunk, minden kétségen kívül gyorsabb, mint a melyet régi nyelvtanaink biztosítottak. A Király Pál könyve mind a szófajok magyarázatában, mind azok csoportosításában annyira gyakorlatinak, hogy úgy mondjuk józannak, egyszerűnek s

mégis elég hőnek s minden követelményt kielégítőnek látszik, hogy egy percig sem kételkedhetünk affelelt, hogy a maga elé tűzött czélt legkönnyebben elérí mind ama nyelvtanok hozt, a melyeket újabb tankönyv-irodalmunk felszínre hozott. Egész eljárása mutatja, a mit az író előszavában mond, hogy sok dologban inkább hallgatót magára a nyelvre s régi jobb nyelvészeinkre, mint mai nyelvtan-íróinkra. A mint a név- és igeragozásnak némileg új módszerét világos áttekinthetőséggel felállítja s a névragozásban a Simonyi-féle, az igeragozásban pedig a Szarvas-féle elméletektől helyes indokollással eltér, mind a gyermeki ész felfogásához mért előadásával, mind osztályozása egyszerűségével, kifejezéseinek mesterkésletlen szabatoságával a magyar tankönyvirodalom elsőrangú művelői közé emelkedik. Az igeidők elnevezése azonban nehezen fogja kielégíteni a nyelvészeket s nyelvtan-írókat. A folyamatos cselekvést, az adok vala-féle alakot Király tartós mult-nak, az adtam vala-féle alakot nyomatékos mult-nak, az egyszerű jövőt határozatlan jövő-nek, míg a feltételes mondatokban használható adandók-féle alakot egyszerű jövő-nek nevezi, mi talán kevésbé korrekt elnevezés. Az helyes, hogy a régi óhajtó módot a feltételes mód-dal cseréli föl: de a mit például a szenvedő igeik jelen idejű melléknévi igenéről mond, arra ellenvetést lehet tenni. Mindezek azonban csak csekély fontosságú észrevételek. Király tankönyve, a mely egy igazi magyar tanferdny műve, mindenesetre megérdemli, hogy a kritika beható vizsgálódása tárgyává tegye s méltassa.

A trónörökös könyve. Az „Osztrák-magyar monarchia írásban és képen” című néprajzi műből a bevezető kötet 16-ik füzeté jelent meg. A monarchia alakulásának történetét előadó fejezetből, melyet Zeissberg Henrik írt és Acsády Ignác fordított, a III. Károly és Mária Terézia királyok alatt történt események mondják el. Arcképek, egykori felvételek után, tarkították s szöveget: így III. Károly, Mária Teréziáé, Ferenc lotharingi hercege, Pálffy nádoré, Kaunitz hercege, gr. Daun Lipóté st. A füzet ára 30 kr, s megrendelhető a Révay-testvéreknél.

Cicero I. II. és XIV. philippicáját, a nagy római szónoknak M. Antonius ellen tartott beszédeit dr. Bozók Alajos, nagyváradi jogakadémiai igazgató lefordította magyarra, s három kisebb füzetben adta ki Hügel Ottó N.-Váradon. Cicero híres philippikáinak, — melyek azon kívül, hogy a szónoklat remekei közé tartoznak, a római köztársaság utolsó időszakának megismerésére is becses források — ez az első magyar fordítása, még pedig tartalmazó hű és biztos, formailag válszteskos. Bozók a régi klasszikusok egyik legbivatatottabb tolmácsa. A művet tájékoztató bevezetéssel is ellátta, s a szöveget felvilágosító jegyzetekkel kíséri. Ára egy-egy füzetnek 36 kr.

Piros könyv a magyar nép számára, írta P. Szathmáry Károly. A jórávaló könyvecske, mely a magyar nép bajait foglalkozik, s a gondatlan gyermeknevelésről, halandóságáról, balesetekről beszél el szomorú példákát, második kiadást ért meg. A kisdédvők, gyermekmenhelyek fölállításának buzgó szószólója a füzet, melyet a nép sok okulásal olvashat. Számos kép is van benne Jankó Jánostól. Ára 16 kr. száz példány 12 frt. Megrendelhető a Révai testvéreknél.

Mindennapi történetek, elbeszélések, írta Ferenczy Ödön; megjelent Máramaros-Szigeten, Berger Miksa kiadásában. Hat kisebb elbeszélés van a kötetben, rövid, egyszerű dolgok, fiatalos gondolkozással írva, mely az élet mélyébe, az emberek lelkébe még nem hatol be.

A „Régi Szeged” című monografiából Reizner János a második kötetet rendező sajtó alá s a Szeged város által anyagilag támogatott mű kiadását az Endrényi testvérek vállalták el. Az új kötet külön címe lesz „A köbhány s a kun puszták pere” és gazdag részleteket ad Szeged hajdanori történetéből, nevezetesen a Hunyadiak korából, a Dózsa lázadás s a mohácsi vész idejéből. De különösen a város birtokviszonyait, s főként az 1716—1731-dik évben folyt küzdelmeket tárgyalja és Szeged régi képét mutatja be. A mű különösen Szeged közönségének van szánva. Tizenegy ívny terjedelmű lesz s előfizetési ára 1 frt 50 kr.

Akadémiai értekezések. Az akadémia kiadásában megjelentek: a nyelv- és széptudományi értekezések köréből: „Az ó- és középkori Terentiusbiografiák” Ábel Jenőtől, ára 40 kr. A társadalomtudományi értekezésekből: „A középiskolai oktatás hazánkban 1867—1886” Láng Lajostól, ára 40 kr. „A matematikai-és természettudományi közleményekből: „A hajdani jégárok nyomai a Magas Tátra

déli oldalán”, dr. Roth Samutól, ára 60 kr; „A magyarországi püszék faunája”, Orley Lászlótól, ára 40 kr; „A magyarországi tetragonath-félékről”, Lendl Adolftól, ára 50 kr. Végül a „Matematikai és természettudományi Értesítő”-ből az 5-ik kötet, 8—9 füzet.

Folyóiratok. A Természettudományi Közöny augusztusi füzetében két érdekes dolgozat befejezése olvasható: Lendl Adolftól „A virágok és rovarok kölcsönhatásáról” ábrákkal és Lovassy Sándortól „Bagadó madaraink magyar elvezése”-nek összeállítás. Lakits Ferenc „A kettős csillagokról”, Török Aurél „A harakirőről”, Hankó Vilmos „Különböző fémek mérgező hatásáról”, Báth Arnold „A chromometerek pontosságáról”-ról sat. értekeznek rövidebb közleményekben. A szokásos vegyes rovatok zárják be a füzet tartalmát. — A protestáns népkönyvtárból (szerk. Scholcz Gusztáv ev. lelkész és Farkas József ref. theologiai igazgató, kiadja Hornyánszky Viktor) megjelent a júliusi szám, Hörk József, Dalnady Győző, Török József, Szentkuty Károly, Czinke István sat. közleményeivel.

Az opera-színház e hó 14-ikén nyílt meg a „Sükingeni trombitás” operával, nem nagy közönség előtt. A színháznak jelenleg tenorisz vendége van, Kalisch Pál berlini énekes, ki szerződöttesi czézből szerepel, mintán Broulik megváltja a színházról, Pauli pedig nyugolomba lép. Kalisch a „Traviata”-ban és „Faust”-ban lépett föl eddig. Képzett énekes, a ki izléssel és kifejezéssel tud előadni. Hangja azonban kis terjedelmű.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A nemzeti muzeum átalakított és újonnan rendezett képtára Szent István napra újból megnyílik a nagy közönség számára. Az összes ternek gyökeres átalakításnak estek át.

Valamennyi amerikai keményfa padló kapott, a falakat kitatarozták, a vízfűtési csövek, melyek eddig a falak tövével húzódtá, a képketeket nagyon rongáltak, most a falakba vannak berakva s a kisebb termekben az ablaknyílásoknál birnak kiscsúszó rcsajártokál, míg a nagy terem közepén a melegt díszes burkolattal fedve kettős csöveket vezetjük át, a melyek körül kényelmes pihenő panglakok vannak elhelyezve. A képek rámutat is részben újra aranyozták és kijavították. Végül Ligeti Antal képtárát egyes termeket egészen újból rendezték. Az első terem, hol a régi nagy mesterek másolatai vannak, a kisebb képeket más termekbe tette, hogy a nagyobbak hatása háborítatlanab legyen. A második nagy történelmi teremben új csoportosítással rendezte a képeket. Az újítól szemben mindjárt megkapó csoportot képez Litzemayer Szent Erzsébetje, Benczur Bachasnéje s Makari Heraklese. Ebben a teremben nyert elhelyezést Jules Lefebvre híres „Öndine”-je is. A III. terem, melyben Markó és iskolájának képei vannak, csekély változásban ment keresztül. A IV. teremben magyar táj- és genreképek vannak, többek közt Munkácsy „Ujmezőzés”, Gyártás Jenő „Tetemre hívása”, Jankó János „Lakodalmi tragédiája”. Az V. terem és VII. terem kizárólag külföldi művészek műveit tartalmazák. A VI. teremben Zichy Mihály nagy képe „Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál”; körülötte az uralkodó ház tagjainak arcképei vannak elhelyezve, melyek legújabbán dr. Jankovich Antal hagyatékából József nádor, neje Dorotya főhercegnő és II. Lipót képmásával szaporodtak. Végül a VIII. teremben a Tárkányi hagyatékából, egyházi tárgyú másolatok és eredeti festmények láthatók. A képtári folyosóban elhelyezett újkori szoborművek túltömtőségén az igazgatóság aként segített, hogy tizen a főrendház lépcsőházában állították föl, hova azok szánva voltak, de csak ideiglenes piedestálon, melyek kieserlésre várnak. E tíz szobor: Mátyás király, Mária Terézia, II. Rákóczy Ferenc, Báthory István, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Verboócz István, Deák Ferenc, Eötvös József és Szalay László.

Az erdélyi magyar közművelődési egyesület közgyűlését aug. 28-ikán tartják meg Seps-Szent-Györgyön. Ünnepegy lesz ez, melyre Budapestről az írók és művészek társasága is száz főt meghaladó számban rendel le. A közgyűléssel egyidejűleg az egyesület Seps-Szent-Györgyön székely ipar- és mezőgazdasági kiállítást is rendez. Az Erdélyt, a székhelyét, a zászló megvétet, a székely fürdőket látni óhajtó egyesületi tagok számára az államasutakat összes vonalain ötven száztól kedvezményes jegy áll rendelkezésre.

A megjelent akarók jelentkezéseiket Seps-Szent-Györgyre, Potsa József főispánhoz, az E. M. K. E. háromszékmegei választásai elnökehez siessenek megadni, hogy a vasuti és szállásjegyeket akadálytalanul megküldhessék. Az elszállásolás a város közepében levő előpataki fürdő díszes vendégszobáiban lesz (ezer emberre berendezve), díjtalanul, s onnan az egész társaság rendelkezésére ingyen kocsi fuvarok fognak állani. E vadregényes vidék közlekedési viszonyainál fogva megjegyzendő, hogy az összes ven-

MI UJSÁG?

A király születésnapját ünnepélyesen ülte meg e hó 18-ikán az egész ország. A fővárosban, mint minden évben, az ünnepély főmozzanata a tábori mise volt a vérmézőn, hol az összes helyőrség megjelent, s a közönség rendkívüli sokaságban gyűlt össze a katonai szingazdát képz szemléletére. A csapatok fölött gr. Pejacsevich Miklós főhadparancsnok szemlélt tartott. A budavári helyőrségi templomban tartott isteni tiszteletlen megjelentek a kormány tagjai, a polgármesterek, a konzulok, a bíróságok tagjai.

A királyné, ki angliai időzése után még Kreuth fürdőbe ment, e hó 15-ikén érkezett vissza Ischlbe. A felséges asszonnyal egyidejűleg érkeztek meg leányai: Gizella bajor hercegné gyermekeivel s Valéria főhercegnő. Az indóháznál király ő Felsége, Stefánia trónörökösé és Lipót bajor herceg fogadta az érkezőket.

A szept. királyi pár e hó 17-ikén Budapesten találkozott, hogy aztán hosszabb időre szétváljanak. Natália királyné Sándor trónörökösével Bécsbe, illetőleg Badenbe ment, honnan az ősz kezdetén Florenzbe utazik, s ott tölti az egész telet. Milán király e hó 16-ikán este érkezett meg a trónörökösével együtt Belérről, hová Tátra-Füredről gr. Andrássy Manó látogatására ment. Budapestben ismét az „Angol királyné” fogadóba szállt. Másnap, e hó 17-ikén reggel fogadta Zichy Jenő grótot, kivel aztán áthajtatott Budára a miniszterelnöki palotába. A kormányelnököt nem találták otthon s a király csak névjeggyel hagyta nála. A második látogatás Andrássy Manó grótot illette, kit mérleg-utezai palotájában kerestek fel a király, hogy még egyszer megköszönje szíves vendégszeretetét. Tizenegy óra-akor visszatért Milán király az Angol királynőbe, a hol később kilencz terítékes reggeli volt. Egy óra után kocsi-ára ült fival a király s kihajtatott a központi pályaházba, hogy üdvözölje Natália királynét, ki a Belgrádból jövő expresszonon utazott keresztül Budapesten. Az udvari váróteremben volt már akkor Bogiacsevics bécsi szer követ, ki reggel érkezett ide az osztrák fővárosból, továbbá Sateics főkonzul, Davisco helyettes főkonzul, Török János főkapitány. A kis trónörökös türelmetlenül várta a királynét. Egy óra 40 perczor robogott be a vonat, melyhez külön szalonkocsit csatoltak a királyné számára. A király és a trónörökös siettek az udvari kocsisoz, melynek lépcsőjén csakhamar megjelent Natália királyné egyszerű szürke uti ruhában. A mint leszállott a kocsiról, tárt karral fogadta a trónörökös, és össze-vissza csókolta. Majd a király elé lépett, ki előbb kezét s aztán arczát csókolta meg. A fogadására egybegyűlt társaságot barátosság főhajtsával köszöntötte a királyné s kezét nyújtotta Bogiacsevics követnek. A királyi család és kísérete betért az udvari váróterembe s ott maradt a bécsi vonat indulásáig. Két óra után jött ki a váróteremből az egész társaság. A bécsi vonat szalonkocsijában busuzott el a király néjétől és fiától. Az egybegyűlt közönség zajos s-ivő kiáltásai közt robogott ki a vonat a pályaházból. Milán király visszhajtatott a vendéglőbe, honnan 4 óra tájban kikocsizott Zichy Jenő gróttal a városigetbe. — Milán király esté hét óra-akor hagyta el a fővárosát. A magyar államasutak gyorsvonatán visszazott Tátrafüredre, hol még két hetét tölt.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

A csanádi püszök jubileuma. Bonnaz Sándor csanádi püszök e hó 17-ikén ülte meg Temesvárt aranyemléjét, egész esőndben. Üdvözölő küldöttségeket sem fogadott. A temesvári székesegyházban Németh József czimz. püszök mondott nagymisét, fényes segédlettel. Megjelent azon Brankovics György szerb püszök is. Az agg főpap-két évvel ezelőtt ünnepelte negyedszázados püszök jubileumát, akkor fényes orvácziókkal áraszták el s azóta teljes visszavonultságban él, az ügyek vezetését is helyettesére: Németh József czimz. püszökre bizza. Magának csupán a jótékonyseg gyakorlását tartá főn.

Bonnaz Sándor nem született magyar, de kora gyermekeivel már itt tölté s nem csak hogy magyar-nak valja magát, hanem felszázados papi pályáján tett is sokat a magyarság ügyéért. Most 75 éves. Fancziorországban született, katonacsalád sarja, atyja mint hadnagy szolgált I. Napoleon seregében s a lipcsei csatában o-tt el. Az árván maradt Sándor csak hét éves volt, mikor özvegy édes anyja magyar földre jött vele, bátyjához, a ki Torontálmege Nagy-Ösz közepében az ott meglepetesenlet francia gyarmat laklése volt. Neveléséről ez időtől nagybátyja gondoskodott. Bonnaz Sándor a temesvári semináriumban kezdte s a bécsi Pazmanebumb végzte a theologiait s pappá szenteltetvén, első állomása Karánsebes volt. Temesvárt püszök iktató, majd theologiai tanár lett. Másfél év tanárkodás után meghalt nagybátyja s ő folyamodott helyére, hogy a fiai-í plébánián özvegy édes anyját magához vehesse. Tíz év volt ott, 1850-ben Temesvára i-ko-felügyelőnek hívták meg. 1859 ben apát címzet kapott, 1860-ban püszök püszökké neveztek ki. Huszonhét évi püszök-sége alatt harminczhat új templomot építte ott, közte nyolczat egészen saját költségén, s különféle köz-czélokra mintegy két millió forintot költött. Így az oraviczai, lippai, lugosi s temesvári leánynevelő intézetekre közel félmilliót adott, a temesvári árvaházra 120 000 frtot, Szegednek templomra s iskolára száz-erőt, sat.

A király születésnapját ünnepélyesen ülte meg e hó 18-ikán az egész ország. A fővárosban, mint minden évben, az ünnepély főmozzanata a tábori mise volt a vérmézőn, hol az összes helyőrség megjelent, s a közönség rendkívüli sokaságban gyűlt össze a katonai szingazdát képz szemléletére. A csapatok fölött gr. Pejacsevich Miklós főhadparancsnok szemlélt tartott. A budavári helyőrségi templomban tartott isteni tiszteletlen megjelentek a kormány tagjai, a polgármesterek, a konzulok, a bíróságok tagjai.

A királyné, ki angliai időzése után még Kreuth fürdőbe ment, e hó 15-ikén érkezett vissza Ischlbe. A felséges asszonnyal egyidejűleg érkeztek meg leányai: Gizella bajor hercegné gyermekeivel s Valéria főhercegnő. Az indóháznál király ő Felsége, Stefánia trónörökösé és Lipót bajor herceg fogadta az érkezőket.

A szept. királyi pár e hó 17-ikén Budapesten találkozott, hogy aztán hosszabb időre szétváljanak. Natália királyné Sándor trónörökösével Bécsbe, illetőleg Badenbe ment, honnan az ősz kezdetén Florenzbe utazik, s ott tölti az egész telet.

Milán király e hó 16-ikán este érkezett meg a trónörökösével együtt Belérről, hová Tátra-Füredről gr. Andrássy Manó látogatására ment. Budapestben ismét az „Angol királyné” fogadóba szállt. Másnap, e hó 17-ikén reggel fogadta Zichy Jenő grótot, kivel aztán áthajtatott Budára a miniszterelnöki palotába. A kormányelnököt nem találták otthon s a király csak névjeggyel hagyta nála. A második látogatás Andrássy Manó grótot illette, kit mérleg-utezai palotájában kerestek fel a király, hogy még egyszer megköszönje szíves vendégszeretetét. Tizenegy óra-akor visszatért Milán király az Angol királynőbe, a hol később kilencz terítékes reggeli volt. Egy óra után kocsi-ára ült fival a király s kihajtatott a központi pályaházba, hogy üdvözölje Natália királynét, ki a Belgrádból jövő expresszonon utazott keresztül Budapesten. Az udvari váróteremben volt már akkor Bogiacsevics bécsi szer követ, ki reggel érkezett ide az osztrák fővárosból, továbbá Sateics főkonzul, Davisco helyettes főkonzul, Török János főkapitány. A kis trónörökös türelmetlenül várta a királynét. Egy óra 40 perczor robogott be a vonat, melyhez külön szalonkocsit csatoltak a királyné számára. A király és a trónörökös siettek az udvari kocsisoz, melynek lépcsőjén csakhamar megjelent Natália királyné egyszerű szürke uti ruhában. A mint leszállott a kocsiról, tárt karral fogadta a trónörökös, és össze-vissza csókolta. Majd a király elé lépett, ki előbb kezét s aztán arczát csókolta meg. A fogadására egybegyűlt társaságot barátosság főhajtsával köszöntötte a királyné s kezét nyújtotta Bogiacsevics követnek. A királyi család és kísérete betért az udvari váróterembe s ott maradt a bécsi vonat indulásáig. Két óra után jött ki a váróteremből az egész társaság. A bécsi vonat szalonkocsijában busuzott el a király néjétől és fiától. Az egybegyűlt közönség zajos s-ivő kiáltásai közt robogott ki a vonat a pályaházból. Milán király visszhajtatott a vendéglőbe, honnan 4 óra tájban kikocsizott Zichy Jenő gróttal a városigetbe. — Milán király esté hét óra-akor hagyta el a fővárosát. A magyar államasutak gyorsvonatán visszazott Tátrafüredre, hol még két hetét tölt.

Az országos népnépnep. Csak kedvező időre van szükség, és semmi kétség, hogy a Szent-István-napi népnépnep csakugyan országos lesz és jelentékeny összeget juttat a jótékony célra. A belpéti jegyek nagy kapósságnak örvendek s lehetett is váltani, a hol a fővárosi ember csak megfordul.

A rendező bizottságból Csávoszky Lajost kérték föl, hogy a népnépneply ekzekutív ügyeit teljhatalom-lag végezze el. A liget körülzárólosa czéljából alkalmazott katonaság megvendégeléséről a rendező bizottság fog gondoskodni s e czélból a sütk, hentesek társulata, s a serfőzdek igazgatóságai levébeli-eg kértettek fel, hogy a szükséges czikkekről gondoskodjanak s erről Serák, az állatkert igazgatója fog intézkedni, illetve ő forja az élelmi czikkeket és italokat elhelyezni s kiszolgáltatni. A mennyiben az iparcarnokot semminemű czélla sem veheti igénybe a rendező bizottság, a kereskedelmi muzeum, illetve az igazgatóság az iparcarnok jóvedelmének 50 százalékát a „Segítség” javára engedti át s ezért az iparcarnokban reggeltől estig katonasze fog járítani. A tombola, hangverseny és táncmulatság czéljaira a fővárosi pavillont használják föl. A népies mulatságok az atletikai klub által rendezve s Stefánia-ut és a német aréna között fognak végre menni.

A rendező bizottság e hó 18-iki ülésében állapította meg az utolsó intézkedéseket. Első sorban gróf Károlyi István jelentette be, hogy a hangversenyre kiváló művészi erőf közreműködését sikerült a bizottságnak megnyerni, úgy hogy a hangverseny mű-

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestén megjelent s minden könyvtárnál kapható, — az osztr. tartományok számára Szelenksi György cs. k. egyet. könyvtárnál, Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

BAKSAY SANDOR.

Gyalog-ösvény

ELBESZÉLÉSEK

Kiadja a Kisfaludy-Társaság.

KÉT KÖTET.

Ára füzve 4 frt. — Vászonnkötésben 5 frt.

TARTALOM: I. kötet, Pusztai találkozás. — Jobb kezem. — Ispérő — II. kötet, Nagymama karácsonya. — Csudálatos történet. — Patak banya.

1887. aug. 128. sz. 1887. aug.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti

GYULAI PÁL

TARTALOM:

Bessenyei György. (I.) — Beöthy Zsoltól. Szabotosság a művészetben. Martha C. után, francziából. — Végh Arthurtól.

A klasszikus dráma. (II.) — Kont Ignácztól. Gróf Székely László élete. — Király Páltól. Jella. Beszély. (II.) — Peteley Istvántól.

Költemények: Távozóban. Ifj. Apáthy Istvántól. — A leány és a székakacs. Longfellow után, angolból. Szász Bélától. Az egyetemi oktatás kérdéséhez. — F. Gy.

Magyarország történelmének természeti alapjai. — Simonyi Jenőtől.

A Paro-Szongo vízvezetése a Kongón. — Ifj. Jankó Jánostól. Értéslő: Wohl St.: Aranyfűst. Regény két kötetben. — Rosenthal E.: Die Behörden-Organisation Kaiser Ferdinands. Aczady Ignácztól. — Vlascics Gy.: A bünkiérlet és bevezetett büncselekvény. H. — Duka T.: An essay on the brahi grammar. Ceorba Ferencztől. — Homolka József Magyarországi térképe, különös tekintettel hegy- és vízi rajzi, közlekedési és közigazgatási viszonyaira. S. I.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenkötyszer 120 ivnyi tartalommal.

A Budapesti Szemle tájékoztató igyekszik a magyar közöniséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a műveltség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtárnál elfogad. Bécsben, Szelenksi György cs. k. egyet. könyvtárnál, I. Stefansplatz Nr. 6.

Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak juttatva elfogadásukra.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestén.

Gyár: KÜHNE E. Mosonban

Alakult 1856-ban.

70 első díj 11

ajánlja mint legjobb és minden igényeknek megfelelőbb, valódi Kühne-féle szab.

„HUNGARIA DRILL“ sorvezető lezállított áron.

Visszaéléseket kikérlelő a vételnél mindig valódi Kühne-féle Hungaria Drill sorvezetőt kérjünk. Rosták, árszámok, konkolyválasztók, kukoricaszorítókat, mindennemű földművelő eszközök, takarmányt készítő gépek olcsó áron.

Főraktár: Budapest, VI., Váci körút 21. 1887. jul. N. Palánka aranyérem.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

ADAIN FÜRDŐ savanyúvíz-forrás. A Radaini savanyúvíz a legjobb asztali víz. Garod kísérletel bebizonyították, hogy a Radaini savanyúvíz a legjobb és legbiztosabb gyógy-szer kővényben eszennedők számára.

Ifj. Szotyori Nagy Károly értesítése leányok és fiuk számára külön csoportokra osztott zongora-tanításáról. Alulírott tisztelettel értesitem a t. cz. szülöket, hogy több oldalról nyilvánult felszólításnak engedve, f. évi szeptember hó 5-én

csoporthoz zongora-tanítást

kezdek meg. A csoportos tanulás előnye elvitathatatlanok, a mennyiben a csoport-tanulás lényeges befolyással van a zenei értelemben, a szorgalom és a versengő ambíció felkeltésére és fejlesztésére. Fő célomnak fogom tekinteni, hogy a zongorajátékban és a zene-elméletben alapos oktatást adjak egész kezdettől a legmagasabb fokig. Továbbá, hogy a növendékek önállóságot nyerjenek, nyilvános matinékon és nagyobb zeneelőadásokon működnek közre. Időnkint buzgó jutalmak tűzhetnek ki versenyekre és zeneművek szerzésére. A csoportokba vallás-, kor- és nem különbség nélkül vétetnek fel tanítványok és nem különbség szerint külön-külön csoportokba soroztatnak. A leány-csoportokban különösen is gondos felügyelet tartatik. A szülők minden hó végén posta útján értesítetnek a növendék magaviseletéről, szorgalmáról, előmeneteléről és netáni mulasztásairól. A csoportok óra-beosztása a beiratkozott tanítványok idejéhez képest, minden év kezdetén állapítatik meg. Az évi tanfolyam 10 hónapig tart és nyilvános vizsgálattal végződik. Hogy a tanítás eredménye minél sikeresebb lehessen, az előkészítő csoportba legfőbb 6, a haladó csoportjaiba pedig csak 4-5 növendéket veszek fel. Minden csoport hetenkint 3-szor egy egész órát nyit oktatást. Az előkészítő csoport növendékei csak 7-9 évesek lehetnek. Nagybő kezdő növendékek és haladó külföldi-csoportba soroztatnak. Beiratási díj egyszer és mindenkorra 3 frt. Tandíj egész évre az előkészítő csoportban 80 frt, a többi csoportokban 100 forint, mely összeg félévénként, avagy havonta előre fizetendő. Ezen tudnivalókat előre bocsátva, teljes tisztelettel kérem a t. cz. szülőket, méltóztatassanak június hó 15-ig előleges bejelentéseiket megtenni magam mihez tartása végett. Különben a beiratkozással és a felvételi vizsgálatok augusztus hó 20-tól szeptember hó 5-ig tartanak. Végül szabadon hivatkozom több évi külföldi tanulmányaim után 17 évi nyilvános és magán működéseimre, mely évek alatt a zene-pedagógiának minden titkát elsajátítottam, mi a legfőbb biztosítékot nyújthatja a t. cz. szülők varakozásainak. — Budapest, 1887 május hó.

Mély tisztelettel

Ifj. Szotyori Nagy Károly, zenetanár — karnagy.

Lakás: Muzem-utca 5. sz. a.

N. B. Azon t. cz. szülők, kik jelen „Értesítést“ igénybe nem veszik, tisztelettel kérem, azt ismerősöknek ajánlva átadni.

Elismerő és hála nyilatkozat.

T. Fáczyáni Armin gyógyszerész urnak Budapest-Kőbányán.

Mélyen tisztelt gyógyszerész ur!

Nem mulasztatom el és kötelességemnek tartom, hogy tekintetes urnak pár sor írással én is köszönetemet ne fejezzem ki, mert midőn a tavasszal hozottam tekintetes urna és gyógyszerészi járóból, annak párnapi használatát után bekészíttetett a mező munka, a melyben én is hozzáfogtam.

Es uralm ez előtt már öt éven át, igen csekély dolog után puffadást, gyomordaganatot és köhögést kaptam; — de midőn a tekintetes ur édes mustárját használtam, mind-ezen kórtünetek elmúltak. Melyért is kérem az én mindenható Istenemet, tartsa meg tekintetes urna életét számos éveken át jó egészségben. — Én lérem sziveskedjék kitűnő édes gyógyszerészi járóból, ismét négy üveggel ángyom Pintér Mária részére hoztam címezzve utánvált mellet küldeni. — Tisztelettel maradtam a tekintetes gyógyszerész urnak alázatos szolgája

Kelt Félégházán 1887 augusztus 14-én

ifjabb Czako Sándor s. k. földbírtokos.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestén megjelent s minden könyvtárnál kapható, — az osztr. tartom. számára Szelenksi György cs. k. egy. könyvtárnál Bécsben, I., Stefanspl. 6.

Életiskola.

Gyöngyömdatok, aranyigazságok a bel- és külföldi remekírók munkáiból.

Két kötet. Második kiadás.

A két kötet csinos vászonkötésben 2 frt.

Tartalom: Szerelmek és házasságok. — Férfi és nő. — Háztartás. — Nevelés. — Bölcsellem. — Társaság. — Természet. — Lélektan. — Vallás. — Vegyesek. — Emlékkönyv.

ÜZLET-MEGNYITÁS!

Különlegességek! tea, bor és csomag-sütemények nagy választékban. Fikóká, mézeskalács tiszta szűz mézből.

DOUCEUR DE BUDAPEST

(alkalmas ajándékokra).

Czyznski L. 24-szer kitüntetett gőzgyárából, Budapest, bécsi utca 3. szám alatt.

Tudósítás szenvedők számára.

Mi alulírottak indítva érezzük magunkat kinyilvánítani, hogy hivatásunk teljesítésében több ízben könnyen és sulyosan megsebesültünk, a «Párisi Általános Seltapasz» alkalmazása által (kapható Török József gyógyszerésztől Budapest, király-utca 12. sz., 1 faszék ára 35 és 70 kr.) gyorsan és fájdalom nélkül gyógyultunk. Míntán a seltapasz továbbá égések, gyenyedések és gyülevényeknél szintén kitűnő gyógyerővel bír, minden szenvedőnek legjobban ajánlanjuk és kívánatos volna, hogy a gyors és biztos segély tekintetéből, valamennyi műhely és gyárban mindig készletben tartassék. — Rella Gyula, Petrovits István, Kátzer József, valamennyien a magyar kir. Államvasutak gépgyárának alkalmazva, Budapest.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestén megjelent és minden könyvtárnál kapható — az osztr. tart. számára Szelenksi György cs. k. egy. könyvtárnál, Bécsben, I., Stephansplatz 6.

MAKROBIOTIKA

hogyan hosszabbíthatjuk meg életünket.

Dr. Hufeland Kristóf Vilmos.

Dr. KLENCKE átdolgozása nyomán, fordította Kemény Fülöp.

Ára füzve 1 frt. — Vászonnkötésben 1 frt 60.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestén megjelent s minden könyvtárnál kapható — az osztr. tart. számára Szelenksi György cs. k. egy. könyvtárnál Bécsben I., Stefanspl. 6

Ipolyi Arnold kisebb munkái

Harmadik kötet.

Magyar történelmi és egyház-történelmi tanulmányok.

A b. e. szerző megbízásából közreboocsátja volt könyvtárnoka

BUNYITAI VINCZE.

Ára füzve 2 frt.

VASÁRNAPI UJSÁG

35-DIK SZÁM. 1887. BUDAPEST, AUGUSZTUS 28. XXXIV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félre - 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 frt / félre - 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt / félre - 3 • Külföldi előfizetésekre a postaiilag meghatározott viteldij is csatolandó

KARSAY SÁNDOR.

A DUNÁNTULI ÁG. HITV. EVANG. EGYHÁZKERÜLET PÜSPÖKE.

RITKA szép ünnepet ült Győrött e hó 24-én a dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület: nagyérdemű, szeretett főpásztora, Karsay Sándor püspök, kir. tanácsos és felsőházi tag felszabadult papi jubileumát.

Hónapok óta folytak titokban, zajtalan, a tisztelet és szeretet előkészületei ez ünnepélyhez. A kerület istentisztelet-tartással, Káldy Gyula kerületi felügyelő disztribúlia beszerezésével és Karsay-alapítvány megalkotásával, a tizenegy esperesség, valamint Győr, Kőszeg, Rév-Komárom, Ruzst és Sopron szabad kir. városi gyülekezetek külön-külön tisztelgésekkel és kedves meglepetésekkel készülődtek a kerületi gyűlés alkalmából ez ünnepélyhez, melynek lefolyását alább találja a szives olvasó.

Az ősz püspök minden tekintetben méltó e kitüntetésre, mert az az 50 év, melyet papi szolgálatában, a 21 év, melyet püspöki hivatalában töltött el, az egyháznak s közvetve a hazának volt szentelve.

Az a falusi kis templom, melynek égre nyuló tornya a föld rögehez kötött embernek folyvást ezt látszik mondani: «félfele... csak félfele!», melynek csendes boltzatai alatt oly szívet erősítőleg hangzik fel az ének: «Erős várunk nekünk az Isten», vagy a zoltár hangja: «Tebened bízunk eleitől fogva», melyben az örökkévaló Ige hitre melegíti a kebelt s nevel Istenben való életre és tiszta erkölcsre, mely «minden országnak támasza, talpköve»: az a falusi kis templom s abban az Úr szolgálja, a pap, magasztos hivatást tölt be. E fonséges hivatásnak él már 50 év óta Karsay, buzgón, lelkesen, elmondhatván az Irás szavaival: «hittem, azért szól-tam». De működése nem szorítkozott csupán a templomra, tetterje és tehetsége szélesebb körben is keresett és talált magának tért. Így az 1859-iki pápens-ido férfikora teljében Karsayt is a sorompókhöz hívta az egyházi és egyszersmind hazafiai küzdelemre, melybe a más vallásfelekezeti-belieknek is helyesb részvételtől kísérve — kettős oltáron áldozott minden igaz magyar protestáns pap és nem pap: a hit és a haza oltárán. Egyházi, önkormányzati jogainkért harcolva, egyszersmind hazai alkotmányunkért is vívtak ama jelesek, köztük Karsay. De nemcsak az egyház, hanem ennek veteményes kertje, az iskola, a nevelésügy körül is szép

érdemei vannak Karsaynak. Tisztelettel kell mindig emlékeznünk azokról, kik a nevelés és jelesen a közoktatás fontosságát átlátva és át-érezve, az iskola szent ügyén lelkesedéssel csüngenek s kitartással munkálkodnak. Ezek közé tartozik Karsay is. Már 1838-ban indítványozta a tanítói értekezletek s később is vezérletével és pártfogásával elősegíté létrejvetelüket; a győri-vidéki tanítók közt már 1842-ben írott füzetekben körözött népnevelési munkákat; 1844-ben pedig ily című munkát adott ki: «Általános és részletes tanmód, prot. tanítók számára vezér-fonalul.» Mint az egyházkerületi népiskolai választmány elnöke is buzgó munkása volt a nevelési ügyének.

A nagyvív Székácsfal egyik megalapítója és éveken át elnöke volt az áldásos Evang. gyámintézetnek, mely évenként 10—12,000 forintot

gyűjt és oszt ki egyházi és iskolai célokra s melynek szellemében csak a mult 1886-dik évben is 342,438 frt 66²/₃ krt adakozott az evang. egyetemes egyház templomok és iskolákra.

Résztevő és gondoskodó szívének hű tárgya még a papi és tanítói özvegyek és árvák sorsát könnyítő gyámintézet is, melynek megalapításánál barátja, boldogult Pálffy József lelkeskedett s soproni tanárral 6 munkálkodott legtöbbet. Ezen intézet tőkéje 1846-ban 2400 frt volt csak s ma már meghaladja a százezer forintot.

Mint egyházi szónok egyike a kitűnőknek s mint püspök a 214,724 lélek kormányzásában böles, erőlyes és igazságos.

Hivatalos teendői halmozásában édes üdülésképen barátokzik Karsay a műzsával is. Irt és fordított egyházi énekeket, ezek közt különösen sikerült a két gyámintézeti és a hazaszeretetről

KARSAY SÁNDOR ÁG. HITV. EVANG. PÜSPÖK.